

NIŠTA ZA PISATI KUĆI O

ENVER KRIVAC

SADRŽAJ

I. PORTRET OTOKA PITCAIRN TEHNIKOM SNIJEGA NA TRAVI	2
draga kate bush	3
o snijegu	5
smrzotine	7
raptor	9
?	11
polja krumpira zauvijek	14
tigargora	16
najveći	18
ontario	20
drž se sveti kristofore kroz dim i ulje	22
demetra	24
glistaglasine	26
patuljčice	28
pitcairn	29
II. MARLJIVI ŠTIPAVAC	32
kakogod	33
izvrsni poligon	35

mlažnjaci	36
otkad sam te upoznala	37
rutina	39
die traumdeutung	40
dječja hrana	41
pojest ćemo te	44
noć je prekratka	45
u ghostima	46
wanderlust	48
0,33	49
odugovlačenje	52
re: odugovlačenje	54
re: re: odugovlačenje	55
 III. SKICE ZA BEZTOMNOG JERRYJA	 56
dobar početak	57
ne pada mi na pamet	58
nedjeljna odjeća	59
sva jezera ovog svijeta podzemno su spojena	60
sms gospođi doktorici fabelan poslan od strane policijskog načelnika štimca	61
sveti hard	62

glavni zub	63
prosječan europski auto	64
ljudi su grozni	65
posebna znanja	66
anđeli pjevaju u ovoj	67
IV. LJUBAVNICI IZ MALIH NARODA	68
prva večera	69
odjavna špica	73
levitatis literis	74
gospodin krumpirko jones ide u grad	77
orhideje	79
rainbowing	83
gospođa mond ili font	86
gospođa jagoda	88
O autoru	94
Impresum	95

svi hitovi su ovdje

I. PORTRET OTOKA PITCAIRN TEHNIKOM SNIJEGA NA TRAVI

DRAGA KATE BUSH

istresine sine

lotaslota

kanik stiroporac

padalina

škvrlijzlato

pršinjel

cijelacbijelac

kasuljap

mećavko

vijevije

belgrič

medenpik

ledakmest

paluhalj

tito družę

pti

dancink

papuč

laktofriz

sine adipe lac

nanuška

srnintap

špricavac

lijepovrijeme

sanovnik

bjeligasp

vuksamotnjak

visper

lumi-hó

tresonja

nemaškole

karampeli

bakin kristal
paradidlpuding
mleks
škripilip
popodneve
mećavaskularan
prhomet
apalačianšlag
frrrrrrrrr
dvometraš
cijelimjesec
finipuh
okodimnjak
kokanzatrpan
in a silent way
nanošnjak
sigonos
snijeg

O SNIJEGU

Dva klinca stružu asfalt, a čini im se da se sanjkaju. Trenje između dva milimetra gradskog snijega i plastičnog poklopca neprisutne bačve. Čini im se, spuštaju se niz brdo, tako su vidjeli na televiziji. Nije ovo sanjkanje, momci, sanjkanje je razrađena umjetnost, do detalja kaotična radost. Znam ja, ja sam bio majstor kaotične radosti, u njihovim godinama da si me vidio, ničeg za posramiti se. Dva klinca stružu asfalt, stružu a ne znaju, tako sam ja strugao led, ne asfalt, klizio niz brdo kao Steve McQueen, baš Steve, niz cestu od škole pa do raskršća, brži od udžbenika fizike, prijateljen sa snijegom, prekrasnim snijegom, kakvim drugačije. U vašim godinama ja sam bio Sjevernjak. Sad nisam. Sad snijeg po meni pada tek jednom na godinu između zgrada grada na moru, Mediteran, brate, ništa uzbudljivo.

Što da radim s vama, dečki, da vam pričam o snijegu i kako je lijep, najljepše nešto što se događa prirodi, da vam kažem koju o estetici zime? Na mom snijegu nisu krv i politička konotacija, ratni veteran i socijalni frindž, pod pahuljama pajdo ne pije pivo, ne psuje pičke, ne psuje materine s humornim tvistom. O mom snijegu se ne smije ni pisati, to je jednosmjerna karta za doviđenja. Nitko ne voli opise prirode. Doba divljenja je završeno. Ne pisati o snijegu, nikako, nije zanimljiv bez zbilje i tragova koje ostavljaju ljudi i, onda, tko su ti ljudi i otkud su došli i koliko su obeštećeni i koliko im patnja ima kilograma i koliko treba grama da se stisne tisak u snijeg. Kad vas gledam kako se mučite, jer nije ovo sanjkanje, sanjkanje je do detalja nešto sasvim drugo, dođe mi da naručim oluju, pretvorim cijeli grad u Yukon, da ga napada toliko da će o tome vaši praunuci učiti u školi, da vidite, da vidite šta je to. Moj grad je bijel, pivo je ženskog roda i telefonira se tako da se baca gruda na staklo. Moj grad je snijeg. On samo pada, čisto, on se samo taloži, samo, i da nema tla padao bi i dalje propadao i na ničemu se ne bi zaustavljao.

Pitajte me, dečki, sve ću vam ispričati, moram govoriti o snijegu, tamo sam se uputio, imam ispričnicu od psihijatra, moj kutak domovine nema povijesne konotacije, samo snijeg i prognoza je, preko noći, još snijega, što je metar među susjedima. Moj kutak domovine imao je sreće. Moj posttraumatski stresni poremećaj dolazi od poraća i usamljenih gaća. Takve stvari se ne smiju djeci govoriti. A i zaustavljati maloljetnike po parkiralištu i bjesnjeti o snijegu više nije u bontonu. Zato, stružite. Stružite, momci. Budite gradska djeca, marinirajte se u adrenalinu, snijeg, pa još ovako pred Božić, je za vas, ne znam, ja bi na vašem mjestu eksplodirao, kolutao se naprijed-natrag po orbiti, na liniji gdje plavo postaje crno sa zvijezdama.

Pitajte me, sve ću vam ispričati, moram govoriti o snijegu i kući rođenoj poslije Drugog svjetskog od dasaka narezanih pilama u tvornici kilometar, dva niže niz cestu. O snijegu koji sam zamijenio ovim šupljim gradom. Gdje mi je bila pamet, momci?

Ovaj grad ima veliku grešku. Premalo ili ništa snijega.

SMRZOTINE

Jedna od prvih stvari kojih se sjećam je "Moja Milena". Dolazila je kroz mrežasti zvučnik malog radija. Radio se uključivao u dva koraka – stabilizator, onda prijamnik. Baka je stajala s lijeve strane i zamišljala knedle sa šljivama. Prozori zdesna bili su dvostruki i prošarani smrztinama u razgranatim cvjetnim uzorcima. Smrztine su bile prošarane slovima i crtežima mog hladnog nokta. Bilo je to jednostavnije vrijeme.

Ljeti sam s tog prozora satima zapisivao registracije prolazećih vozila. U veljači je postajao platno za nespretne tanke žljebove u frostu. Ponekad i u veljači, pradjed nas je sve najurio van. Dobar je on, uči me engleske riječi i da mi da sjedim u sobi dok slika, ali kad popije moramo ići spavati kod susjede ili dolje, kod druge bake. Jedanput nas je iste večeri dvaput istjerao. Prvi put nas je zvao natrag.

Prabaku nije volio. Govorio joj je:

- Sve ćeš nas potrovati!

Pronašao ju je u gradu na obali Dnjepra u Ratu koji će okončati sve ratove. Ranjen u trbuh, dvije tisuće kilometara od kuće, završio joj je na krevetu u bolnici gdje je volontirala kao medicinska sestra, oženio ju, doveo kući i napravio joj troje djece. Točnije, četvoro, ali prvo je izgubila još u svojoj domovini. Nova domovina joj se nije sviđala. Tako je pristupila i jeziku. Kad nam nije pričala o kućama na kokošjim nogama ili dok nije pjevala, šutjela je na mješavini materinjeg i lošeg gorštačkog.

Jednom ju je ostavio na deset godina. Otišao je u Ameriku tražiti posao. Našao je novu obitelj. Kad su ga deportirali i smanjili mu svijet sa ulica Chicaga na gorski pakao '34, zamrzio ih je sve. Mene je volio. Svejedno sam bježao s drugima. Uglavnom su me nosili. Prabaka ga je nadživjela deset godina. Smatrala je to dobrom osvetom, deset za deset – rekla je dva, tri dana prije smrti.

Ljeti sam s tog prozora gledao lipu. U veljači se lipa zamaglila kroz duplo staklo. Sjećam se i ruskog Pinokija, zvali su ga Buratino i da sam volio crtati novogodišnje čestitke i da je jednom grom udario iza crkve, nema pedeset metara, sijevnulo je i prasnulo u isti čas, cijela se kuhinja zabijelila i krov je poskočio. Jednom sam propao u snijeg do struka i nisam se mogao izvući cijelo poslijepodne. Iskopao me prolaznik koji je živio na brdu. Oni koji su

živjeli na brdu morali su ustajati ranije od mene da bi na vrijeme došli u školu. Kod kuće je bilo ljepše nego u školi. Kasnije je bilo obratno, još kasnije opet obratno, naprijed-natrag, ali kuća je na kraju pobjeđivala.

Pradjed je vodio orkestar. Znalo je zvoniti. Smijao se kao blesav, na engleskom se smijao, kad sam mu objasnio da svi sastavi dolaze u kuću gdje živi radio pa kad netko poželi Nove Fosile glavni dispečer glazbenih želja pozove *Rajko, sad ste vi!* Onda kroz mrežasti zvučnik malog radija stigne Njegova Milena. Danas, kad je glazba štaka, to mi je baš zgodno jer većina druge djece je mislila da u radiju žive mali ljudi, a ja sam već onda znao da je to nemoguće.

RAPTOR

Ranije taj dan ukrali smo loptu djeci koja su živjela na brdu. Da zaštitimo plijen i sebe, otišli smo je zakopati na rub šume i već nakon nekoliko razgrtaja ugledali smo koščicu. Uzeli smo je kući i pokazali pradjedu. Potjerao nas je jer smo ga smetali u pisanju nota. Otišli smo u dvorište i koščicu igrom pretvorili u svemirski brod i semafor za glavnu ulicu Patkovgrada i metak koji prolazi kroz jastučnice na konopcu za sušenje i još. Nije nam dala mira pa smo je još jednom otišli pokazati pradjedu. Ovaj put je drijemao, no – što je ovo? – pitali smo ga svejedno. On ju je uzeo, stavio naočale, pomirisao, još jednom pogledao i pitao gdje smo to našli. Na vrhu, kod šume, ispričali smo, a on nam je rekao da lažemo i da što gore radimo kad nam je dobro poznato da se tamo ne smijemo igrati jer tamo kopaju za cestu i da je to posljednji put da smo mu ukrali slušni aparat. Jednom rukom je koščicu tutnuo u desno uho, a drugom je pokazao na vrata. Pogledali smo u prabaku, ali njeno lice nije odašiljalo pomoć. Kad smo otišli, nije mu trebalo dugo da opet zadrijema. Djed i baka na drugom kraju dugačkog hodnika smijali su se:

– Opet vas je najurilo!

Rekli smo im što se dogodilo na što nam je rečeno da nije lijepo šaliti se na račun onoga tko je izgubio nešto dragocjeno. Objašnjavali smo da se ne šalimo na što nam je rečeno da pradjed misli da smo ionako svi zaostali.

– Ali, mene voli! – rekao sam. Sestrična za jabuku niža udarila me po kaputu.

– I nju isto! – dodao sam. – Mi smo mu dobri! – na što nam je rečeno da više ne krademo lopte.

Nije nam smetalo to što smo ostali bez broda, semafora, metka. Bilo je još kostiju otkud je došao slušni surogat. Još falangi od kojih je napravila ogrlicu. Još kralježaka od kojih smo napravili kućicu za njenu krpenu lutku Blesaču. Još femura, tibija, rebara koje smo ostavili na vrhu, kod šume i jadac prevelik za željenje želja i oklade. Lubanju smo sakrili u drva, duboko u šupi. Nju smo mu se bojali pokazati jer bi znao da smo više nego jednom odlazili na mjesto zabranjeno za igru.

Danima smo pokušavali otkriti misli li pradjed za ozbiljno. Dozivali smo ga s ulice različitim jačinama, pričali s njim sve tiše i tiše, do šapta, no on nije ulazio u izmjenu riječi osim ako to

nije htio. Ponekad kad bi nam se obratio ili odgovorio na pitanje imali smo osjećaj da smo pobijedili. Nijedan pokus nije uspio pa smo se ukrali u sobu dok je spavao i pucketali prstima pored pradjeda prhko posipanog piljevinom poslijepodnevnog pospanstva, sve glasnije, dok mu sestrična nije viknula:

- Dida! - ravno u uho. Onda smo zatrčali trk koji nije stao bogzna dokud i pola dana nas nije bilo doma. Da stvar bude gora, kad smo se vratili u kuhinji su nas čekali djed, baka, pradjed, prabaka, susjeda, dva nepoznata muškarca, čak su se i roditelji pojavili, a na stolu je bila lubanja iz šupe.

- Loše smo je sakrili - rekla je i uhvatila me za kaput. Onda smo im pokazali gdje smo to našli. Onda je naša mala visoravan golosjemenjača i jednostavnih ljudi postala slavna. U roku od nekoliko jesenskih tjedana.

Vrlo stručni pojedinci brzo su sastavili cijeli kostur, vrlo sretni pojedinci jer cijeli kostur je rijetka ptica, no do pronalaska karijere još im je jedna koščica nedostajala. Kad su nas ponovo pitali jesmo li im dali sve kosti, rekli smo im za njegovo uho.

Kad smo im ga pokazali, sjedio je nad notama i lupkao ritam tupim krajem olovke. Kad su ga pitali za koščicu, rekao im je da to nije bila koščica nego njegov slušni aparat. Kad su ga pitali da kako to misli bila, rekao im je da ga je bacio jer nije dobro radio.

- Naša roba - rekao im je - to je sve zaostalo. Ako hoćeš kvalitetu, kupiš američko!

Kad su ga pitali gdje je bacio, potjerao ih je van. Kad smo ga mi pitali gdje je bacio, izvadio je koščicu iz džepa, rekao:

- Kohi jebe - i vratio nam suvenir. Bio je visok i ćelav i stariji od Boga.

Kuhinja u kojoj smo živjeli bila je puna ljudi. Ljudi su pušili i pili i razgovarali paralelnim razgovorima. Govorilo se o mjestu gdje će dočekati Novu godinu. Govorilo se o sarmama i svinjetinama i kako je prošle Nove godine bilo dobro do u detalje. Zrak u kuhinji punoj ljudi pretvorio se u dim. Većina ih je pušila cigarete LD Filter koje je Fabrika duvana Niš, danas Nišville, danas u vlasništvu Philip Morris Internationala, prodavala meko upakirane sa slikom velikog plavog upitnika na kutiji. Ista fabrika proizvodila je još i Best i Lider i mnoge druge cigarete osamdesetih, no niti jedne, bilo kojeg proizvođača, nisu nam bile zanimljive kao Upitnik. Kad bi bilo koga u kući pitali što to znači, dobili bi odgovor:

- Upitnik.

To što ni ona ni ja nismo znali što riječ upitnik znači bilo im je smiješno jer upravo su nam dva velika plava plavila se iznad glava. Otišli smo pitati pradjeda što je to upitnik, a on nam je na papiru jednog nacrtao kistom i rekao:

- To.

Kad smo ga zasuli glasnim potpitanjima, potjerao nas je iz sobe. Bili smo uvjereni da nam se laže ili nešto važno skriva. Ona je bila toliko uvjerena da je kredom iscrtala upitnike po crnoj fasadi od dasaka, njih na desetke, sve krivo, naopačke, grbave i nesigurne, kao drhtave kuke za meso. Zbog toga što je nisam u tome zaustavio, odslušao sam odužu bukvicu o crtanju po prednjoj strani kuće.

U kuhinji u kojoj smo živjeli ljudi su jeli, pili, pušili i razgovarali, smijali se i planirali nova okupljanja i nova jedenjapijenjapušenjarazgovaranja. Kad su nakratko otvorili prozor da provjetre kuhinju, hladnoća je prvo pogodila nas dvoje. Sjedili smo na podu od linoleuma između bakine Bagat Jadranke i rasklopivog stola za glačanje. To je bio naš kućni bunker iz kojeg ovaj put nismo vozili kroz galaksiju ili more jer smo bili zauzeti slušanjem ljudi za stolom. Govorilo se o čovjeku koji je pobijedio na skijeringu. Govorilo se o stanju u zemlji. Govorilo se o svirci prošle subote. Govorilo se o tome s koliko je metara drva tko dočekao prosinac. Govorilo se o čovjeku kojeg je za posljednje oluje ubila šturmlajsna, letva s krova koju je vjetar prvo otkinuo, onda nosio stotinjak metara, ravno kroz vjetrobransko staklo, ravno kroz glavu vozača. Govorilo se o tome koliko mu je ljudi bilo na sprovodu i zašto tako malo. Govorilo se o pradjedovom orkestru koji je svirao na pogrebu. Govorilo se o novoj kući koju je moj otac skoro završio. Gurnula me ramenom i rekla:

- Imat ćeš novu kuću.

Govorilo se o preseljenju od bake, djeda, pradjeda i prabake.

Gurnuo sam ju ramenom i rekao:

- Više nećemo živjet skupa.

Onda nam je postalo hladno bez da je itko otvorio prozor. Kad su sve popili, pojeli i popušili, ljudi su ustali od stola.

Prije nego su otišli, pitali smo ih što znači upitnik.

- A što vi mislite da znači? - pitao nas je jedan od gostiju na odlasku, sagnuvši se u naš kokpit.

- Seks - rekao sam.

- Seks - ponovio je moj kopilot, sekundu kasnije, sekundu tiše. Ljudi su prasnuli u glasan i dugi smijeh. Smijali su se tako glasno i dugo da je s drugog kraja hodnika došao pradjed. Kad su mu rekli, počeo je psovati, ali nije nikog potjerao. I on se smijao i vikao:

- Evo ti djeca pa već znaju da je seks jedan veliki upitnik!

Onda su se ljudi počeli smijati još više jer kad si star kao što je on bio, takve stvari zvuče posebno urnebesno. Moja majka je vrištala od smijeha, a djed i baka su jedno drugog držali

za trbuh. Sestrična se smijala pored mene i gurala me ramenom. Drugo jutro smo opet bili namrgođeni jer i dalje nismo znali što je to upitnik. Da i ne spominjem da je drugo jutro prednja strana kuće bila ispisana *seks seks seks seks seks*, svaki drugi s i svaki treći k naopačke.

POLJA KRUMPIRA ZAUVIJEK

Radili smo na trčanju. Udarali smo pločnik i *off-road*, preko prečaca utabanih od djece prije nas. Glisirali smo po zaleđenim tragovima automobila, sjajili su se iz bijelih cesta. Padali smo i razbijali koljena, naravno, preskakali vaze, grabe i stepeništa, pogotovo iz kina, u špici od adrenalina i šećera, nakon što bi gledali Supermana ili Indijanu, svugdje i stalno, trčali bi i stizali tamo gdje smo krenuli, uspuhani i rumeni kao klišeji. Uglavnom, toliko smo radili na trčanju da smo ga usavršili. Neki od nas su usavršili usavršeno pa su preskakali automobile i spomenike. Neki od nekih od nas usavršili su i to pa su počeli letjeti. No, većina nas trčala je po zemlji.

Jedan dan smo uzeli ponice i odvezli se u podnožja. Otišli smo dalje nego inače i evo kako nas je nagradilo. Daleko iza polja krumpira pronašli smo farmu tigrova koju je, saznali smo to tek kasnije, organizirala skupina lovaca s hrpom novaca na pameti. Znali smo za Talijane koji ovdje dolaze u krivolov i trpaju svoje Fiate prepelicama, znali smo za Rome i njihove šatore, nekoliko godina kasnije ovdje su tumarali Kinezi u epskim tranzitima, znali smo i za starog Ferenca koji živi sam u šumi i lud je, rekao je djed da jede puhove i oguli srnu jednim potezom, švrrrk! Znali smo svaki šumarijski kamion, tko su izletnici, tko radnici, ali ta farma, ta nevjerovatna stvar nas je zatekla. Ovakvo nešto nismo mogli zamisliti ni pod najvišim temperaturama. Otkriće je odmah s prvog mjesta avantura zbacilo ono kad su nas napali leteći mravi dok smo se spuštali niz opasno strmu šumu, ono kad smo pomagali Indijani i njegovom ocu Seanu Conneryju pronaći Sveti Gral.

Vidjeli smo niz malih štala, u jednoj nekoliko svinja, dva automobila koje smo poznavali iz mjesta, nekoliko ljudi, dvojicu s puškama, žicom ograđene tigrove, njih desetak nestvarnih i lijepih i jednog potpuno deformiranog lica. Kasnije smo saznali da je to od parenja unutar obitelji. Pedalirali smo natrag koliko je bilo moguće brže, neke dijelove puta smo pretrčali gurajući i noseći ponice, neki od nas su padali, neki od nas su zaradili ogrebotine, neki od nas su plakali kako ćemo nagrausiti jer su nas sigurno vidjeli. Neki od nas su se već veselili povratku. Nismo se zaustavljali do kuća gdje nam je rečeno da je to javna tajna i da bolje o tome ne govorimo i da se, ni za pet ran božjih, ne vraćamo više tamo. Neki od nas nisu smjeli više s ostalima u istraživanja. Neki od nas ipak su išli dok su baka, djed i roditelji bili u tvornici. Ta tvornica je jednom izgorjela do temelja. Trebalo im je tri godine i stočetdesetpet milijuna dinara da izgrade novu, posljednju riječ suvremene tehnike.

Farma više nije tamo. Nestala je puno prije rata. Tigrove su jedne noći desetkovali medvjedi. Upravljeni glađu medvjedi čine svakakve ludosti. To mora da je bio impresivan prizor za vidjeti.

Polja krumpira su i dalje tamo. Cvjetaju u kolovozu i pretvaraju ljeto u bijelo. To je i danas impresivan prizor za vidjeti.

TIGARGORA

Kad osvane čist sunčan dan s puno novog snijega, imati kuću nasuprot tamne katedrale bio bi pogled vrijedan krozproziranja. Mi nismo živjeli u takvoj kući. Crkva je bila blizu, ali ništa spektakularno. Toranj Terezije iz Avile okružen borovima. Naša kuća, drvena i visoka, rođena je poslije Drugog svjetskog od dasaka narezanih pilama u tvornici kilometar, dva niže niz cestu. Došli bi tamo i da slijedite potok. Sve je nizbrdo od naše kuće, osim djece koja su živjela na brdu. Zupčanici pile bili su poput cirkularnog niza leđnih peraja morskih pasa koje smo vidjeli u tv-emisiji "Opstanak". Brat mog oca izgubio je nekoliko prstiju na tim perajama. Brat mog oca, kad bih mogao napisati knjigu o njemu, bio bih veći od Faulknera. Faulkner William ne bi mi bio do koljena, da je takvo što moguće.

Kad smo već kod toga, bakin brat izgledao je kao Tennessee Williams, pljunuti, velike vodene oči, brk četrdesetih i ruka oko čaše. On je bio najbolji. On je bio zvijezda.

Kad osvane čist sunčan dan s puno novog snijega, sunce se odbija od bijelih površina i peče za oči. Na ovakve dane oni bez sunčanih naočala ili skijaške maske vrijedni su sažaljenja. Kad osvane prvi lijepi dan nakon što ga je sipalo tjedan bez pauze, starci izlaze ispred kuća u puloverima, svaki iz svog snježnog rova. Prešutno se slavi kraj oluje. Starci klimaju glavom i smješkuju se. Iz udaljenih rovova niz ulicu lopate se pojavljuju i nestaju, kao zamašnjaci, bacaju ga na visoke hrpe. Oko kuće vjetar je smetnuo bijelu dinu koju još ničiji tragovi nisu oskvrnuli, samo sunce od kojeg blješti zrak. Starci se međusobno pozdravljaju samo mahanjem. Prešutno se slavi svaka pahulja. Tako su jednom, u siječnju tisućuosamstoosamdesetsedme, slavili u Forth Keoughu, Montana, kad je jedna od tridesetosam centimetara u promjeru pala ravno u knjigu rekorda. Tridesetosam centimetara, to je petnaest cola.

Pradjed je isto tako stajao ispred kuće, u puloveru i visokim kariranim šlapama na kopčanje. Mahao je drugim slavljenicima. Na glavi je imao šešir, uspomenu na Sycamore, Illinois. Tamo je radio kao pismoslikar. Znao je crtati pa je uz natpis *Mesar* nacrtao glavu nasmijanog teleta, uz natpis *Voće i povrće* nasmijane mrkve i jabuke. Takve table postale su lokalni hit i uskoro je odlučio ne vratiti se. Preko puta radionice bio je establišment koji ilegalno prodaje alkoholne napitke, mjesto zvano *speakeasy* ili *blind tiger*, sumnjiva rupa, kakva radost za njega uvijek žednog. Kako je lako odlučiti ne vratiti se.

- Ja ne bi ni trebao biti ovdje! - vikao je baki u uho dok joj je jednog snježnosunčanog dana držao glavu u sudoperu, savijao joj ruku iza leđa i zahtijevao da mu kaže gdje je sakrila prabaku.

- Ubit ću je, kunem ti se, reci gdje je vještica! - vikao je pradjed ili *blind tiger*, kakva žalost za nas dvoje usranih na katu, skrivenih u sobi s prabakom koja je *pianissimo* plakala na ukrajinskom.

Na takve dane u drvenoj kući nasuprot velike prešutno slavljene bjeline dobro je imati sunčane naočale ili skijašku masku.

NAJVEĆI

Prvo, Finac koji se ukrcao u Bukureštu. Čim se smjestio nije prestao mahati rukama o koliko je sretan što konačno imaju državu.

Onda, ukrajinski Židov akademik koji je pradjedu i prabaki objašnjavao kako je sve u brojevima, na što mu je prabaka rekla da nije.

Onda, žena iz Besarabije, majka dva sina od kojih je jedan zakopan u rovovskom blatu, a drugi šuti pored nje u kupeu jer mu je nasljedna genetska maca pojela jezik. Imala je vreću punu jabuka i nakon svake stanice ih je dijelila svima koji su htjeli uzeti. Negdje oko granice s Kraljevinom htjela je ispričati kako je točno izgubila mlađeg sina, ali ju je prekinulo jedno od bezbroj presjedanja.

Muškarac porijeklom odnekud s mora, negdje skroz južno, gdje su mimoze, tvrdog imena koje se rimuje sa oktagon. Pomorac koji zna svoje, ruske i talijanske neuglađene riječi, na Dnjepru je završio iz istih ratnih razloga kao i pradjed. Na stanici, dok su čekali vlak, rekao mu je da ima dvadeset godina i da ne zna što je to sloboda, na što mu je pradjed odgovorio:

- Ja imam dvadeset i sedam.

Onda, djelatnik Ministarstva saobraćaja, nizak Srbin u tridesetima koji se, između rezanja sve manjeg komada slanine, hvalio svojim ljubavničkim junaštvima. Otkad se zaposlio na tračnicama obljubio je preko pedeset usamljenih putnica. Neke su rodile male konduktore po Beču i Bordeauxu, smijao se bezbrižno, a neke su umrle od tuge za njegovom šinom. Kad ga je Židov akademik upitao je li oženjen, pravio se da ne razumije jezik, a dan prije su ga svi čuli kako pjeva superstaru superžalosnu dumku.

Pa mladi talijanski bračni par, on geodet koji svakom novom mladom muškom putniku ponosno pokazuje novi teodolit koji je kupio u Odesi, ona blijeda šutljivka s velikim plavim očima zainteresiranim za svakog novog mladog muškog putnika.

Zatim golobradi Rus koji se predstavljao kao umjetnik. Umjesto cipelama, stopala je omotao krpama i novinama, no to ga nije spriječilo da zavodi. Talijanka mu se požalila na napuljskom ruskom kako se u ovom vlaku ništa zanimljivo ne događa. Rus je rekao:

- Dozvolite da se pobrinem za Vašu putničku dokolicu. Vjerujem da se u teretnim vagonima

zasigurno krije što zanimljivo. Onda, dva brata s nekog otoka u Jadranskom moru čije ime pretpostavlja manji otok odmah pored. Nakon rata ostali su u stranoj zemlji gdje su radom na parobrodu zaradili dovoljno novaca da mogu vlakom premjestiti tijelo poginulog trećeg brata u grob pored oca, govorili su, među oskоруše, rogač i kaktuse.

- Mora počivati s ocem - govorili su. - Otac bi se ljutija da je drugovačije.

I na kraju, časnik čije prezime završava na -ljčuk koji je uporno pričao da je golim očima na frontu vidio kako se dva metka sudaraju u zraku, potom padaju zajedno kao muhe. Na to se sin Besarabijke nečujno smijao, valjda zbog muha, a svi drugi su vikali da izmišlja. Pradjed je rekao da je on vidio nešto slično ali da je, kao i većina priča iz rovova, prestrašna za izgovarati, na što je časnik samo kimao glavom. Finac mu je rekao neka bude sretan jer ima državu, na što mu je časnik rekao:

- Uzmi si ju. Nitko od vas ne zna Galipolje. Kako je posivjeti preko noći. Mirnodopski nezahvalnici! Ali doći će rat, doći će ponovno!

Ovo su ljudi koji su oslijepili od metilnog alkohola na putovanju vlakom kojim je pradjed '24. doveo prabaku kući. Ljudi koji su provalili u vagon s bocama i pili. Pradjed nije htio piti. On je znao bolje. Zato se, cijelo vrijeme dok nam je nabrajao ljude koji su pili, smješkao.

Prabaka je prokomentirala da je poslije ionako to nadoknadio, na što je pradjed bacio šalicu kave na nju, vikao joj da je vještica, na što je ona njemu vikala da joj je lagao da je ovdje lijepo i da voćke rastu svugdjese i plodovi su veći od bilo kojih igdje i da ovdje nema ničeg osim snijega i rada i da je znala, nikad ne bi sjela u taj vlak. Bila si niko i ništa, vikao je pradjed. Moj otac je bio prvi oficir stroja na Aleksandru Drugom, vikala je prabaka. Niko i ništa, niko i ništa, vikao je pradjed. Moja familija je imala svoja sela i kmetove, a kad sam došla ovdje ja sam postala kmet, vikala je prabaka. To si uvijek i bila, kmet i niko i ništa, vikao je pradjed. Dovukao si me ovdje i onda odmah pobjegao u Ameriku, mene ostavio samu i trudnu, vikala je prabaka. A šta bi jeli da nisam otišao, ništa!, ništa!, vikao je pradjed. Da te nisu uhvatili kako kradeš lim iz tvornice oružja, mogli smo ostati na Dnjepru i danas bi bili gospoda. Ja sam vidio svijet kakav ti nikad nećeš. Žalibože svijeta kojeg si ti vidio.

Mogao sam svirati s najvećima da me nisi dovukla natrag. Žalibože najvećih s kojima si ti svirao i tako u n e d o g l e d

ONTARIO

Prvi je govorio:

- Dosta mi je ručka od žlice krumpira. Pokvarenog crnog mesa. Pljesnivog kruha. Trovanja želuca. Dosta mi je kuhane pšenice koja nije ni kuhana nego se samo napuhnula. Prljavih plahti i kašunela. Čišćenja snijega u Calgaryju da bi uopće ostvario pravo na hranu. Marševa i štrajkova. Svega mi je dosta. Doma imam tri neopskrbljena šmrkavca. Nisam ih vidio tri godine, a došao sam ovdje na kratko.

- Svi smo mi ovdje došli na kratko - rekao je *drugi*.

- Ja se više nikad ne vraćam - rekao je *treći*.

Drugi je govorio:

- Meni je dosta licemjera. Ograničili su kvote jer radije bi da stižu samo Englezi, Norvežani, Švedi. A kad treba graditi pruge kroz vukojebine, onda smo i mi dobri. A mi budale, ham!, na svaku udicu. Sve što zaradimo dajemo za mito za novi posao. I onda kad ga dobiješ odjednom letiš, sinak, na ulicu, bez oprostite i bez objašnjenja i prije nego si u stanju zaslužiti onu svotu koju si za posao platio. Zato čim dalje od Kapuskasinga, Ontario. Hvala lijepa i doviđenja.

- A što ima u Kapuskasingu, Ontario? - pitao je pradjed.

- Tamo ljudi jutro dočekaju smrznuti kao kost, to ima. Sлагali smo ih cijele zime na hrpu, onako zamrznute, kao cjepanice. A već sutra će možda mene neka dvojica posložiti tako. Pokopati me kad dođe proljeće, tek kad okopni. Zato hvala lijepa i doviđenja. Ti to razumiješ, ti znaš što je to zima, ti si gorštak.

- Jesam - rekao je pradjed.

- Ti znaš sa žagom, sjekirom i konjima. Trebao bi otići u Port Arthur ili Fort William. Tamo ima posla za takve.

Prvi je rekao:

- Radije idi sa mnom. Ja idem u Pennsylvaniju. Ima posla u tvornici aluminija.

Kad si stigao, pitao je *treći*.

- Prije tri mjeseca. Svirao sam trubu za Poljake u Ottawi. Ali to je bilo dok ne skupim za put. Ja samo želim doći do svog brata u Chicagu.

- Muzikanti! - rekao je *drugi*, okrenuo glavu u noć, izvadio malu staklenu bocu iz kaputa i zalio konstataciju viskijem od prijezira i zavisti. Četrdeset godina kasnije pokopan je na groblju na kalifornijskoj obali nakon što ga je pregazio pijani vozač, bubnjar u lokalnom klezmer sastavu.

Treći je bio švercer ruma za Veliku Njušku iz Windsora. Kad ga je pradjed pitao ne boji li se biti uhvaćen, *treći* je rekao:

- Bolje to nego raditi u rudniku. Sudbury i Timmins u Ontariju. Flin Flon, Manitoba. To su sve groblja ledena. Zašto da rintam i izginem i za to dobijem između četiri i pet dolara, manje ako nemam majnerske papire, kad ovako dobijem desetaču za jednu vožnju preko granice. Jebeš njihove rudnike. Ionako misle da smo svi komunisti. Zato su me i otjerali. Bio sam gol i bos u Edmontonu, gol i bos u Winnipegu, gol i bos na minus trideset i šest, a sad sam gospodin i jedem u restoranu. Besplatni savjet. Izbjegavaj rudnike. I nemoj se previše opušitati u Chi-gradu, momak. Ne zaboravi da nas Kanađani i Amerikanci mrze isto.

Prvi, *drugi* i *treći* su ljudi s kojima je pradjed ilegalno prešao u Sjedinjene Države veslajući na barci preko jezera Ontario. Bilo je toliko hladno, tri para hlača je nosio. Bilo je toliko hladno, zamalo je prestao brinuti. Bilo je toliko hladno, led na jezeru je cvrčao i kvrčao, a ljudi u nedalekim gradićima su dlijetima skidali pse sa uličnih svjetiljki, toliko hladno.

DRŽ SE SVETI KRISTOFOR KROZ DIM I ULJE

Dok je živio u Chicagu, pradjed je svirao u malom orkestru. Uglavnom trubu, katkad klarinet. U orkestru su svi osim pradjeda bili Amerikanci. Nije volio nastupati sa Slavenima jer tu bi uvijek nastala svađa oko dolara. Više je volio puhati u instrumente nego crtati natpise i znakove. Na nastupima koje su Amerikanci zvali gigovi, nosio je žirardo šešir i isto odijelo svih deset godina. Neki od ljudi s kojima je svirao bili su crni kao oni crnčići s prijepodnevnne televizije ili onaj dječak na naslovnici drugog sveska enciklopedije za djecu i omladinu "Svijet oko nas".

Kad smo ga pitali kakvi su to ljudi crnci, rekao je:

- Crni! Od glave do pete! Samo su im dlanovi i tabani bijeli! Imaju malo drugačiju gubicu od nas, ali zato im govno isto smrdi.

Kad smo ga pitali još, rekao je:

- Bio je jedan, zvao se Christopher. Mi ostali smo ga zvali Saint Christopher ili samo Svetac. Svirao je bendžo kao da ga vrag goni! I gonio ga je! Imao je ženu i dvoje djece u nekom mjestu zvanom Jupiter, Florida i nije im se namjeravao vratiti. Zbog toga mi se odmah svidio. Ali ne vole ih svi tamo, crnce. Jedne noći kad smo hodali natrag na vlak za Sycamore, dogodila se ružna stvar. Svetac je radio u tvornici namještaja blizu mog brata i mene, pa smo uvijek išli na vlak zajedno. Taman smo došli na stanicu, kad iz čekaonice izleti pet pijanih vojnih milicajaca i ravno na njega. Počeli su gurati Sveca i govorit mu da ajde sviraj ajde sviraj. Ja sam se samo okrenuo, kao da to nema nikakve veze sa mnom i otišao u čekaonicu i dalje gledao predstavu kroz prozor, s drugim putnicima. Na mom mjestu to je bila mudra odluka. Žandari su se nabacivali s njim još malo, a onda su mu uzeli bendžo i zapalili ga, tamo na podu željezničke stanice. Sviraj, sviraj sad, vikao mu je jedan dok su se udaljavali, a Svetac je samo klečao pored bendža, nije ga ni pokušavao ugasiti. To vam rade crncima tamo. Danas ne više toliko, ali opet.

- Zašto ga nije ni pokušavao ugasiti? - pitali smo pradjeda.

- Jer su mu zaprijetili da će...

- Jer su mu zaprijetili da će šta? - pitali smo ga opet nakon što je naglo stao govoriti.

- Da će morati jesti fažol.

- Neee!!! - vikali smo jer je i nama to bilo najneomiljenije jelo. Po tome smo Saint Christopher iz Jupitera, Florida i mi bili isti. Kasnije sam naučio da je jedan drugi američki crnac, četrdesetak godina nakon bendžiste iz pradjedovog sastava i potpuno nevezano uz, zapalio svoju gitaru na pozornici u Montereyu i ušao u legendu. No koliko god sam se trudio, nisam to mogao u potpunosti usvojiti. Slika muškarca kako kleči pored gorućeg instrumenta već je rezervirana, žao mi je, zauzeto, ovdje se povijesni rok hirovi ne raspiruju.

DEMETRA

Našoj prabaki je bilo ovako.

Kad je pradjed otišao u Ameriku, ostala je sama s troje djece. Najstarija kćer koja će kasnije postati Teta Naših Mama Koja Ne Živi S Nama imala je četiri godine. Srednje dijete koje će kasnije postati Druga Teta Naših Mama Koja Ne Živi S Nama imalo je dvije godine. Naš djed se tek rodio.

Nije znala jezik pa su je ljudi u mjestu učili pogrešne riječi kako bi se osramotila u dućanu, na sajmu, gdje god da je otvarala usta. Jednom je htjela kupiti glinenu posudu za raditi sir. Uputili su je, tako su joj rekli, gospodinu Guzmanu.

- Dobar dan, gospodine Guzman – tako je rekla na vratima.

- Ja trebala glinena posuda.

Gospodin Pelz, kako se trgovac zaista prezivao, izbacio ju je na ulicu. Pobjegla je kući i plakala jer nije imala u čemu napraviti sir.

Novac od pradjeda je rijetko stizao pa je radila u tvornici električnih baterija. Ime tvornice bilo je "Orion i Kontakt". Zbog prevelikih troškova u prijevozu materijala do i od tvornice na našoj visoravni bez željeznice, električne baterije brzo su otišle u drugo mjesto. Jedno vrijeme je, kao i mnoge druge žene, služila kod ljudi koje su zvali gazde. Čuvala im je i hranila djecu, prala robu i čistila kuće. Druge pretendentice na mjesto sluškinje uplele su se u njenu lingvistiku pa je, nakon što je gazdaricu radosno nazvala svakakvim odurnim riječima, ostala i bez tog posla.

- Dok ne prestanem biti lakovjerna i ne naučim jezik, jest ćemo samo šljive i krumpire! – plakala je. Zimi češće.

U isto vrijeme, preko oceana, pradjed je crtao natpise, svirao džez i živio s drugom.

On State Street, that great street, I just want to say, They do things that they never do on Broadway, say, They have the time, the time of their life, I saw a man and he danced with his wife in Chicago, Chicago, Chicago, that's my home town!

Kad je saznala, dovukla ga je natrag lancima koje je još Posejdon položio na dno oceana

između dva kontinenta za sve buduće hitne slučajeve zanemarenih suprug a i majki u nevoljama.

GLISTAGLASINE

Imali smo tog psa, zvali su ga Morić što je saharin za Moro što je aspartam za Crni. Kući ga je donio djed i rekao da se neće o njemu brinuti. Ni ja, rekli su svi drugi. Sav posao oko hranjenja i čišćenja spao je na baku. Smjestila ga je ispod stepenica koje su vodile u dvorište. Imali smo tog psa, ne baš Anubisa, malog potepuha kratkih nogu i nismo mu dali mira. I sve je bilo dobro dok od očeva djece koja su živjela na brdu nije došla glasina. Spustila se niz ulicu, k nama, preko rosne paučine, fine staze i ušuljala se preko drvenih pragova i onog metalnog što viri iz betona, a služi za čišćenje blata sa cipela kad se vraćaju sa štihanja. Glasina da psi u našem dijelu imaju gliste i svi su je kupili čim su je čuli. Gliste iz glasine postanu stvarne gliste i odjednom je gdje su gdje su. Tu me poljubi ako ih Morić nema.

Moja i njena majka, složne sestre, rekle su da pas mora otići. Djed i susjed mesar, aktivni lovac, odveli su ga u šumu na suprotno brdo od onog s kojeg se spustila laž. Tamo ga je susjed ubio iz puške. Mali splater crne krvi iz crnog psa, pucanj repriziran nekoliko puta ljubaznošću jeke jeke i ode pes. Nakon što su ga bacili u jamu, otišli su u birtiju. Bili smo utučeni danima. Pogotovo kad smo čuli, prisluškujući, prabaku kako govori baki:

- To su oni njega ubili zbog malenih, da ih ne zarazi glistama. A tu je i bjesnoća. I štenećak. Korona. Srčani crvi. Samo da su nam maleni zdravi.

Na njenom jeziku to je zvučalo mračno lepršavo još gore.

Neki susjedi nisu likvidirali svoje ljubimce pa se nakon vremena pokazalo da su psi u našem dijelu i dalje zdravi. Bili smo ljuti na svoje majke. Pokušali smo ispadima, prkošenjem, bježanjem i zlobama, ali pobuna je brzo ugušena. Kad su nam zabranili prijedodnevnu televiziju, animirane miševe, programe o gepardima i genetskama, onog urnebesnog tipa u kariranoj košulji kojem su prozori od marmelade, brzo smo bili po starom. Uskoro smo našli novu zanimaciju.

U vodi koja je stajala u bačvi koja je stajala u dvorištu koje je stajalo između kuće i potoka koji je stajao ispod griča koji je stajao na Zemlji pojavile su se neobične životinje. Minijaturni prozirni treperavi crvi s nizovima treperavih krilca ili peraja, isto prozirnih, s velikom okatom prozirn timerperavom glavom, jednake fascinantnosti i odvratnosti. Mogli smo vidjeti kako život pulsira kroz njih pa smo ih gurali treščicama da vidimo može li pulsirati

još brže. Kladili smo se tko će ih dodirnuti. I druga djeca došla su vidjeti naše otkriće. Neki su bili fascinirani, nekima su naši vanzemaljci bili odvratni. Neki su iste takve imali doma. Nekima smo poslije tridesetak godina zaboravili i imena i lica i to nas uopće ne zabrinjava.

Pradjed je bio čovjek kojeg se nije moglo ucijeniti ukidanjem prijepodnevnice televizije ili omesti larvama komaraca u bačvi iza kuće. Kad je saznao tko širi glistaglasine, otišao je u birtiju i vratio se razbijene glave. Krv mu je izvirala iz čela kao da se radi o potoku i proljeću. Tukao se s pradjedima djece koja su živjela na brdu. Kad ga je vidjela, sestrična za uspravni limun niža pogledala me i rekla:

- Ova zemlja je odvratna.

Nije rekla *ova zemlja je odvratna*, bila je premala, ali volim vjerovati tako. Volim vjerovati da je razumjela zašto starac razbija glave po izgubljenim nedjeljama i da je bila toliko pronicljiva da je rekla *ova zemlja je odvratna* i da je razumjela što govori. Danas živi u tri pizde materine.

PATULJČICE

Jednom je, krajem lipnja ili početkom srpnja, susjedu pala krava u vrtaču. Tom susjedu se već prije dogodilo svega neobičnoga. Skupina mladića u kojoj je bio i njegov sin dokazivala je hrabrost međusobnim huškanjem na svakakva usuđivanja pa su se jednom kladili tko će otići na groblje u pola noći, iščupati drveni križ iz svježeg groba, donijeti ga pokazati i vratiti ga natrag. Susjedov sin je sve to učinio, no kad se vratio vratiti križ, zašiljenim dnom uhvatio je svoj kaput. Mislio je da ga mrtvac vuče k sebi pa je umro na mjestu od straha. To je bila najstrašnija priča koju smo do tad čuli, osim, možda, one kad je bakina kolegica s posla vidjela, u procesiji koja je kružila oko crkve, ženu koja je hodala, a nije ni glavu imala.

Kad smo odrasli, naučili smo da svako mjesto ima jednog junaka koji je križem zahvatio kaput i umro od straha, što nije pomoglo. Od čega je zaista umro susjedov sin iz nesretne kuće, nikad nismo saznali.

Krava se odvezala, ili sama ili je to netko namjerno učinio, malo hodala uokolo i završila u prvoj rupi. Životinja se polomila, kosti i mukanje, čuli smo je do kuće. Susjed ju nije izvukao iz rupe jer nije imao naviku izlaziti iz kuće. Tu naviku je stekao nedugo nakon što mu je sin dobio okladu. Nitko drugi ju nije izvukao jer nije htio imati posla sa susjedom. Nakon nekoliko dana je prestala zavijati. Kao što božićna čestitka prestane čestitati kad se istroši baterija. Svi smo odahnuli kad je prestala. Susjed je uskoro također završio u rupi, na groblju. U njegovoj kući ostale su živjeti samo dvije susjedove tete, sestre blizanke rođene sa ahondroplazijom, no mi smo ih zvali patuljčice. Zvali smo ih tako bez obzira što smo ih se bojali. Ponekad su sjedile ispred kuće na maloj klupi, male sestre. Uvijek su šutjele. Samo su nas gledale crnim očima, obučene u crne marame i crne haljine. Dvije iste djevojčice od osamdeset godina. Prabaka nam je govorila da su njihova imena lijepa, nešto kao Hana i Julija, Ida i Dalija, Ida i Polonija, nešto u tom svingu. Ali rekla nam je i da, kad svi spavamo, male sestre lutaju i traže zločestu djecu kako bi im ukrale centimetre. Lutaju kao psi poslije novog snijega koji je pokrio sve njihove mirise, izgubljene male sestre. Dok nas je držala ta priča, svako jutro smo provjeravali jesu li svi centimetri na broju. Naslanjali smo se na vrata i crtali olovkom jedno drugom crte iznad glava i uspoređivali s jučerašnjim rezultatima. Ponekad, nakon mjerenja, činilo nam se da smo mi ti koji patuljčicama krademo centimetre, a ne obratno. Možda su zato bile tako tihe dok smo prolazili.

Jednog jutra poštara je pradjedu donio paket iz Amerike. Dovezao se u bijeloj Zastavi 750, jedinom automobilu s registarskom tablicom s prva dva slova našeg mjesta. Svi ostali imali su registarske tablice s prva dva slova najvećeg susjednog mjesta. Mi smo mislili da je to zato jer je njegovo zanimanje najvažnije zanimanje na svijetu, ali ispostavilo se kasnije da je poštara volio šalu. Sjedili smo na stepenicama ispred kuće i gledali snjegovića kako se topi, no kad se paket pojavio, odmah smo bili u prakuhinji.

Kad je pradjed bio u Americi, jedan Poljak mu je pričao o otočju Pitcairn u Južnom Tihom Oceanu. Tom Poljaku je glavu napunio jedan drugi mornar, isto Poljak, koji je onuda plovio na američkom teretnom brodu za Novi Zeland. Mladog pradjeda jako se dojmila priča o otoku naseljenom potomcima pobunjenika s broda Britanske Kraljevske Mornarice okruglog imena "Bounty".

- Uvijek sam htio otići tamo, ali... - rekao je pradjed odmotavajući paket i pokazao na prabaku koja je sjedila pored prozora i gledala u grič.

Pradjedov brat je ostao živjeti u Americi i jednom na godinu slati pakete pudinga, duhana i žvakaćih guma, nekad lutke za mamu i njenu sestru, kasnije američke slikovnice za mene i sestričnu. Prošlo je desetljeće, ako ne i više, otkad ga je pradjed zamolio zemljopisnu kartu Pitcairna. Trenutak je bio svečan. Iz paketa je izvadio nekoliko nerazumljivih slikovnica i bacio ih na pod gdje smo čučali čekajući Veliko Pribijanje. Kad ju je rajsnedlima pričvrstio na zid kuhinje, okrenuo se prema nama i rekao:

- Ovo je samo moje, jasno?

Kimnuli smo i nastavili buljiti u kartu četiri otoka. Bila je to prva i najljepša zemljopisna karta koju smo ikad vidjeli. Kako su otoci preudaljeni da bi stali u istu sliku, karta se

sastojala od četiri zasebne slike, svaki otok u svojoj. Njihova imena pisala su iznad svakog posebno. Bila su to prva i najljepša strana imena koja smo ikad čuli.

Ducie. Oeno. Henderson. Pitcairn.

Ispred karte smo proveli sate. Kad je bio dobre volje pričao nam je o Pacifiku i brodu lijepog imena, o tome kako su pobunjenici vođeni cumberlanskim časnikom Fletcherom Christianom ostavili zlog cornwallskog kapetana Williama Bligha i njegove pristaše u maloj barci, vratili se "Bountyjem" na Tahiti po žene i otišli graditi bolji svijet na mali, skriveni, ranije krivo ucrtani Pitcairn. Pričao nam je o kruhovcu i atolima na kojima nema ničeg osim ptica. Danima smo bili u bountygroznici. Sagrađili smo svoj brod u dvorištu od dasaka i najlona, otkrivali udaljene otoke po dvorištima, penjali se na jasene da bi skinuli pecivo s grana, crtali mrtvačke glave i križ od kostiju, jurili natrag odmah poslije ručka, tko će prije njegovo je kormilo. Sve njene lutke zvale su se Oeno. Susjedin Boni, impresivan šarplaninac, prekršten je u Henderson. Preimenovali smo i okolna brda i ulice. Sve je bilo polinezijsko, a sama riječ *Polinezija* bila je toliko neobična da su, u našim glavama, tamošnji ljudi bili ili jako mali ili jako veliki i sve životinje su imale dar govora.

Svako toliko vraćali bi se i opet gledali u kartu. Svako toliko sjedio je s nama ispred karte, trgao Primorka cigarete na tri dijela, skraćene ih gurao u cigaršpic, srkao crnu kavu iz limenog lončića i ispravljao naše izmišljaje natrag u činjenice. Onda je već bio prilično bolestan, no svejedno je pušio. Kad su ga baka, djed, moji i njeni roditelji napali da ne smije više pušiti jer će umrijeti, skrivao se u zahod i pušio svejedno. Zahod je bio oblijepljen slikama golih žena koje je djed skinuo sa zida na dan kad je pradjed otišao. Karmine i duplerice ne idu zajedno.

Nekoliko dana prije nego nas je napustio, zgazio je noćnog leptira u hodniku. Rekao je:

- Zašto bi on živio, kad ne mogu ja?

Kad smo odrasli saznali smo da priča o brodu punoustog imena i nije toliko lijepa. Devet engleskih pobunjenika, njihovih šest muških i jedanaest ženskih tahićanskih prisilno odvedenih prijatelja, plus jedna beba, nastanili su se na Pitcairnu i spalili brod. Bilo je to tisućsedamstodevedesete, pred milijardu godina. Ispunjeno obećanje nove slobode pretvorilo se u međusobno klanje natopljeno nepovjerenjem, alkoholom i bolešću. Danas tamo žive njihovi potomci, stoljećima križani unutar poluprazne šačice obitelji i rijetkih stranaca. Devet obitelji dijeli četiri prezimena pod suptropskim Suncem i dugo skrivanom

sramotom običajnog maltretiranja maloljetnica. Djevojke se odvođe u dubrave banana i siluju, nekad i od više od jednog muškarca. Kad ne prešućuju, jer čovjek koji siluje je ujedno i jedini mehaničar u okrugu od tri tisuće milja, jedini zubar, jedini pekarlekarapotekar, čiste makadame od lijana, skidaju plodove kruhovca pucnjima iz glasnih mušketa, love morske pse, rezbare male bountysuvenire, proizvode med, prodaju ga Japancima i gledaju u Ocean.

Kad jednom mjesečno stignu vreće s pismima, čitaju molbe za dozvolu posjeta iz cijelog svijeta i smiju se jer znaju da otok nije romantizirani raj kakvog zamišljaju blijedi Europljani. Smiju se i nastavljaju bivati sami. Grozno mjesto. Jednog dana ću ga posjetiti. Jednog dana ću ga popraviti. Jednog dana ću očistiti Pitcairn jer ne bi mu se svidjelo što smo, drugi dan nakon njegovog sprovoda, učinili karti na zidu kuhinje, samo flomasterima i svađom. Jednog dana ću im poslati snijeg, neka se i onih par klinaca u Adamstownu jednom u životu sanjka niz brdo. Naslagati im ga jedno metar, metar i pola metra još, to će se njima otopiti u jedan dan, pretvoriti im cijeli otok u Yukon, da im ga napada toliko da će o tome njihovi praunuci učiti u školi, da vide, da vide šta je to.

II. MARLJIVI ŠTIPAVAC

KAKOGOD

Kakogod, sjedim u vlaku koji tek što nije krenuo. U zadnje vrijeme je često tako. Zvižduk, pa metalni udarac i sretan put. Otvaraju se vrata kupea i unutra se ulijeva visoki muškarac, viši od mnogih visokih koje poznajem. Pluća škripe, pari se iz ovratnika, crven je u licu, ukošene robe, na glavi mu nered, kao da nosi tuđu kosu, i puše i diše i puhanje i disanje mu je glasno. U ruci drži četiri vrećaste torbe. Gura ih gdje treba. Torbe padaju na pod po nekoliko puta. Visoki ih marljivo vraća. Puše i diše, sve kroz zube u kojima stišće kartu. U drugoj ruci drži vješalicu s muškim svečanim odijelom i kravatom, sve zaštićeno prozirnom plastikom i njegovom kolosalnom pažnjom. Drži ga visoko u zraku, podalje od poda vagona. Vješa ga tek kad je sve ostalo pospremio. Onda mu se potpuno posvećuje, ravna ga, ispod plastike pegla prstima, po plastici titra jagodicama. Sjedim i gledam religijski obred, visokog muškarca koji bi radije dao život svoj nego odijelo svoje, sjedim i pokušavam se sjetiti gdje sam čuo tu rečenicu.

Visoki se smiruje u sjedalu, češlja, hladi se kartom. Crvenilo se povlači s lica. Pozdravljamo se i taman da ću izustiti dugo smišljanog ledolomca, vrata kupea se ponovno otvaraju. Prljavi prosjak. Pijana skitnica s, brojevima, jednim zubom i parom uh!-očiju.

- Imate li štogod za veterana? - prodere se i zatetura prema naprijed. Visoki šuti, šutim i ja, obično odu ako im se ne obraća.

- Za veterana? - ponovi, a onda mu ljuljajuće odijelo privuče pažnju. Odmjeri ga buljavo, pohotno, pijano, baš ružno, nasmije se i zaljulja zajedno s vješalicom. Visoki se od prosjakovog zanimanja za dragocjeni teret skoro onesvijesti pa brzo vadi novčanik natečen od gotovine. Starčeve oči su se i prije caklile, no ovo je novi sloj glazure, deblji. Visoki mu pruža nekoliko papirnatih novčanica, veteran ih grabi, ljubi, glasno cmače, smije se.

- Veterinari vam zahvaljuju! - nakloni se i iz kaputa vadi već otvorenu bocu prozirnožućkaste tekućine. Nudi, no ni visoki ni ja ne izražavamo želju da budemo počašćeni.

- Dobri čovječe, otidite sad, molim vas! - kaže visoki, tako-tako uvjerljivo. Prosjak ga fiksira buljavo, pohotno, pijano, baš ružno, a onda zamahne bocom prema odijelu. Visoki skoči uz uzvik, a stari se nasmije:

- Jesam te, a, dugi, jesi se presro, a?

Dugi odmah vadi još novčanica, sam ih gura u starčev kaput, a onda i starca u hodnik, pristojno snažno lijepo lako. Kad je zatvorio vrata, provjerio prtljagu, provjerio je opet i sjeo natrag, u lice mu se vratila boja.

- Kakvih ljudi ima, to je za ne povjerovati! - govori i gleda u odijelo. Starac stoji pred vratima i kroz prozorčić pokazuje zube i jezik. Dugi navuče zavjesu.

Dugo pričamo o prošnjacima i socijalnoj politici, još duže o državnim službama i kako nitko ne radi svoj posao. Na jednoj od postaja pijemo kavu. S nama kavu piju vješalica i tkani teret sad umotan u duplu plastiku. Nastavljamo putovanje, odijelo je natrag u kupeu, uredno obješeno, rituali ponovljeni. Gledam ga, mislim si, moram brzo saznati u čemu je štos.

Nakon nekoliko sati pitam ga za odijelo. Prvo ga hvali, na široko govori o krojaču i krojačevoj obitelji, zanatu i tradiciji. Onda objašnjava kako je to odijelo u kojem će se ženiti, ali da nema više ni datuma ni odabranicu jer dogodila se strašna nesreća. Onda mi prepričava nesreću i toliko je nesretna da mi Dugi daje svoje papirnate maramice. Onda mi opet pokazuje odijelo, ne podiže plastičnu zaštitu, priča mi o povijesti kroja i kako francuska riječ *suite* znači slijediti jer su jakna, hlače i prsluk slijedili jedni druge, otud ista tkanina, ista boja i sve se nosi zajedno.

Volim putovati vlakom. Krivulja učenja se brzo i strmo uspinje.

IZVRSNI POLIGON

Jedne noći iz mog penisa počela je izlaziti crna gusta tekućina. Otkriće je bilo neopisivo uznemirujuće. Pomislio sam – gotov sam, ovo je sve samo ne nešto što će se samo izliječiti, no kad sam liznuo tvar shvatio sam da se radi o čokoladi. Drugo jutro nazvao sam doktoricu. Pitala me kakve vrste je čokolada. Mliječna, čini mi se, odgovorio sam. Nemate se čega bojati, rekla je, sve dok nije čokolada s lješnjacima.

Sljedeća tri tjedna proveo sam po ambulantama, laboratorijima i bolnicama. Čokolada je dolazila u nekoliko okusa – mliječna, noisette, butterscotch, sa različitim postocima kaka, ponekad i bijela, no to je bilo rijetko. Ustanovivši nikakvu štetu, medicinska zajednica ostavila me na miru nakon dvije opsežne studije i jednog edukativnog filma za *Zdravlje TV*. Nešto duže trajali su kontakti s proizvođačima. *Lindt* i *Scharffen Berger* su beskonačno analizirali moj iscjedak, a zanimanje su pokazali i ljudi iz *Hersheyja*, no odbio sam putovati u Ameriku, zbog rata. Čak i za čovjeka kojem se čokolada cijedi iz kurca, rat je najveći strah.

Moja nova sposobnost postala je radost tek kad sam naučio kontrolirati istjecanje. Kad bi se napio pokazivao bih supermoć po birtijama i nisu me mogli nadmašiti svojim trikovima s kartama, letećim vrećicama čaja ili otvaranjem boca zubima. Prijatelj mi je savjetovao da je moj novi dar izvrsni poligon za pokretanje seksualnog života s mrtve točke i uskoro su lokalne znatiželjnice odlazile iz mog stana zamusane tamnim slatkim mrljama. Vijest se proširila i pred vratima se stvorio red koji se protezao čitavim stubištem, van do semafora. Sljedeći mjesec prestao sam odlaziti na posao.

Pretvorio si se u čokoladnu mušku kurvu, rekao je onaj isti prijatelj jednog subotnjeg poslijepopodneva na subotnjoj poslijepopodnevnoj kavi, nisi više onaj stari ti. Proglasio sam ga ljubomornim, nastala je svađa, jebi se, jebi se ti, jebi se ti i tvoj Charlie i tvornica čokolade te jebala i to je bio posljednji dan našeg prijateljstva. Shvatio sam ga tek kad je neobjašnjivom ironijom njegov penis počeo izlučivati čisti med, med koji je dolazio u nekoliko okusa – bagremov, kaduljin, kestenov, livadni, ponekad i tamni šumski medun, no to je bilo rijetko. Ispred vrata medenog uredio se red, a ja sam postao jučerašnja novina, *chocolat passé*, bez lokalnih znatiželjnica i posla, sam u umrljanim plahtama i donjem rublju na mrlje.

MLAŽNJACI

Naša vrsta ima dugu tradiciju neizvjesnog postojanja i ljudi moraju neprestano biti uključeni u plodonosne djelatnosti. Naša vrsta mora raditi rukama. I crtati nesvjesne crteže dok razgovara na telefon. Naša vrsta ima dugu tradiciju umjetničke frustracije. Naša vrsta je umjetnost pretvorila u sport za gledatelje rezerviran za talentirane, dok su ostali postali preposramljeni da bi pjevali, osim pod tušem, plesali, osim tapkali ritam stopalom, ili crtali, osim nesabranih crteža dok razgovaraju na telefon. Naša vrsta nema dugu tradiciju dosade, ali ju je u ovo malo vremena uspjela usavršiti. Naša vrsta je rijetko istinski zainteresirana za ono što ona ili onaj, druga ili drugi ili tkogod treći ili treća imaju za reći. Pa crta odsutne crteže dok razgovara na telefon. Naša vrsta ima duboko ukorijenjenu tradiciju sanjarenja. Sanjarenje se čini neprisutnim i besciljnim, ali zahtjeva velike količine obradne snage mozga. Zato crtaju svoje kućice, lica, ptice, meandre i geometrijske apstrakcije, da bi sabrali misli, jer s druge strane slušalice katkad pristiže i nešto važno.

Ja crtam ovo. Pijani semafori i golubovi gore nasred ceste nasred kolovoza. Mlažnjaci lete iznad napuštenih osinjih gnijezda i svjetlucaju. Napuštena osinja gnijezda suše se u klima uređajima ucijepljenim na dimnjake. Mačke spavaju u hladu. Ispod kora platana riju rilci. Po praznim ulicama samo stranci u automobilima, gledaju kuće. Kuće uz prugu u *siesti* sanjaju maglu. Sunce savija. Ići obavljati je kazna. Disati je poseban zadatak. Ovo nije mjesto za ljude. Ovdje se nema što raditi osim listiti cigarete. Ovdje se može samo pušiti i pakirati za odlazak. Ovdje se može samo ostajati i čekati buru. Bura je jednostavno predivan vjetar.

Ponekad crtam i ovo. Uporne komarice koje se zabijaju u naše kože i masakriraju nam ljeto i noge ne piju krv zbog sebe, već da bi mogle biti majke. Trebaju im naši crveni proteini da bi mogle napraviti nova jajašca. Samo majka može sletjeti na opasno pokretno biće milijun puta veće i pametnije i pokopati u njega pola glave, samo majka je dovoljno luda za tu ludost.

Ponekad crtam sebe. Imam kravatu i podočnjake. Spreman sam za novi radni tjedan. Kralj je rođen u ~~Tupelu~~ tupilu.

OTKAD SAM TE UPOZNALA

Bojim se ostati budna. Glazba, hladnoća i malo svjetlo tu mogu samo pomoći. Ležim kao velika crvena meta za prijateljskog bombardera koji će baciti teret ravno na mene, bez izvlačenja i, ležeći tako, postajem bipolarna medvjedica. Od kave se tresem, od vina loše plešem, ali od snova postajem ekonomična verzija Supermana i ne postoji taj kriptonit. Možda noćas opet bude tako. Kad mirno potonem, vidimo se.

Svake noći obidem sve što znam da postoji i razgovaram sa svima za koje znam da postoje. Ili si se fantastično skrio i tko zna u kojem gradu sad naručuješ pelinkovac ili si toliko ovdje da te ne vidim. U sobama u kojima živim više nema ni hrane ni grijanja. Natipkam želje, pa ih isprintam i onda grijem ruke na topli papir. I svaku večer gledam televiziju. Ne tako mlade djevojke uvijek imaju dovoljno vremena za temeljito razvijanje osobnih paranoja jednom kad legnu pred televizor. Mi smo moderna djeca. Nama treba televizor da bi zaspali, da bi pobjegli od misli, Houdini svaki ponaosob, dvosob, trosob, u svakom stanu svetište, daljinski kao kalež, teletekst sveto pismo, rukopis nam blijedi. Treba biti hrabar ili glup da bi se izdržalo ropstvo samoga sebe.

Emisija o godišnjici međunarodnog priznanja zemlje. Zamišljam, gledamo zajedno. Iz televizora se dokotrlja himna. Sva je pompozna u forte intru. To je samo pjesma. Skupina nota i riječi, jedan zastarjeli aranžman, nekoliko progresija, nekoliko akorada. Ja bi radije da nam je himna "Big Time Sensuality" od Björk. *Ja ne znam svoju budućnost poslije ovog vikenda i ne želim je znati.* Na taj stih bi se uvijek ustala. Ti se slažeš. Da predložimo to nekome na slijedećim izborima? Gledali bi nas kao da smo poludjeli. Zar nismo?

To je udžbenički primjer Pavlovljevog efekta. Kad smo bili mali i kad nije bilo roditelja da nas potjeraju u krpe, kasnovječnjeg TV programa nije ni bilo. U ponoć, nekad i ranije, zatvaramo dućan. I onda na kraju programa – nacionalna melodija! Mi smo moderna djeca. Mi cijenimo televiziju kao relevantno učilo. Kimam glavom, sama u sobi, svilene kockice na vjetru i Runjaninova limena glazba asocijativno predstavljaju kraj nečeg dobrog – gledanja televizije i početak nečeg lošeg – odlaska na spavanje. I zato dan danas, kad čujemo himnu, imamo osjećaj da je nešto dobro završilo. Da, ali... Zar nije, kad smo bili mali, svirala neka druga himna? To je velika nepremostiva rupa u tvojoj teoriji. Nema objašnjenja. To je moja teorija i moja nepremostiva rupa. Zabava tako lako odumire.

Stisak jagodice po gumenoj grudici daljinskog i na ekranu se pojavljuje Céline Dion, prva sekunda spota, pognute glave, predvidljivo shrvana u ljubavnoj pjesmi. Sporo diže glavu jer slijedi prvi stih. Okrećem prije nego me pogleda i pretvori u stup soli. Što ta Kanađanka zna što je ljubav? Ona se ne uspavljuje lošom televizijom. Ne mogu podnijeti njen nos. Tvoj nos volim, ali nemoj se umisliti. Nisi baš toliko lijep.

Bojim se ostati budna pa tonem. Dugom rukom, rukom dugom cijelu sobu, iz hodnika mi Lennon nudi *milkshake*. Pravi *lassi*, kakvog rade u Indiji, od manga. Odbijam ga, nemam vremena za to. Nisam ja za to zaspala, dragi John. Razumije, smije se, kaže *sve što trebaš je Ljubav* i grli cijeli autobus Azijatkinja. Moja adresa je u središtu sunca. Kad sanjam, moja adresa je u središtu sunca.

Znaš, meni je tako skoro svaku večer. Što ćeš napraviti po tom pitanju?

RUTINA

U hodniku je stajao pauk njene visine. Ukopao se u pločice i drhtao debelim dlakama. Strah joj je smočio gaćice žuto. Digao se na zadnje noge kao medvjed. Cvokotao je i prijetio kao medvjed. Koraknula je korak unatrag s hladnih hladnih pločica na laminat i zatvorila vrata. Pauk je stenjao u hodniku i jecao kao medvjed. Puhao je i lupao nogom kao medvjed.

Disala je u vrećicu i nije radila ništa, što bi radila, utrnula je od straha i nerado progutanih tableta. Mislila je da može uvući suze jakim šmrcajem pa je šmrkala kao kit ili astmatičar ili kit astmatičar ili kakva preša za papir. Sve oko nje, izgledalo je tako, bilo je poliveno juhom od rajčice. Odlazila je do prozora, gledala gore, gledala dolje – Upomoć! – što bi vikala, a vani nikog. Đubre je prerezalo telefonsku žicu, sažvakalo ruter, probalo probiti u dnevni boravak, razbilo staklo na vratima, ali mudrica je na vrata namakla ormar. Televizor je još radio i grijanje, a onda je đubre smlavilo osigurače. Sjedila je u mraku dok joj se razum i raspad sistema nisu pomiješali. Da je barem kat niži, skočila bi. Da se barem ljudi vrte da ima kome vikati s prozora. Glas je već potrošila. Dođe joj da sve izvrne na pod i cijelu sobu okrene naglavačke bez da se pomakne. Nema ga, nema ga, nema ga, nema ga. Nema više mirnog sna ni zlatnog slambera dok jutarnje ptice izvode po krovu. Ovi osjećaji pripadaju u zoološki vrt.

Onih par marendina što su joj služili kao tv-večera i na pola puna bočica od pola litre brzo su došli kraju. Slaboj i neispavanoj učinilo joj se da je sve to samo zamislila. Nema ničeg u hodniku, kakav pauk od metar i sedamdesetčetiri, luda si ko šlapa i fantaziraš, bojiš se bezveze pa što bi tebe povrijedilo da napustiš stan ponekad, ti si posebna žena i Mjesec se vrti oko tebe. A pauk je svako toliko udario tijelom u ormar kroz rupu u staklu – Ne ideš ti nikuda! Ostalo vrijeme je divljao i grebao sa šesnaest oštih brokvi, brukvi, klinova, kami, srpova, cepina, škara, pandži, kandži, igala, šiljaka, bodeža, noževa, svrdla, noktiju, nogu, toliko da je hod podnika prekrpio iverjem. Svaki put kad bi odskočio, čuo bi se rožnat klizaj po pločicama. Svaki put kad bi doskočio, seizmografi su plesali, uramljene fotografije padale su sa čavala, opraštale se od zidova, zbogom, baj baj i adio.

Znaš, njoj je tako skoro svaku večer. Što ćeš napraviti po tom pitanju?

DIE TRAUMDEUTUNG

U snovima, vrlo često, svaku noć ako imate sreće, iz dnevnog boravka na petom katu možete instantno zakoračiti na vrh planine. Iz labirinata bolnice jednim okretom naći ćete se usred oceana. Livada vašeg djetinjstva pruža se odmah iza glavne šetnice grada u kojem trenutno živite. U snovima, vrlo često, svaku noć ako nemate sreće, bude i obratno: livada vašeg djetinjstva postaje grad, ocean bolnica, a planina vas jednim tremorom otrese natrag u dnevni boravak na petom katu. Rascjepi se procijep, pocijepa se šav i dijamantni trenutak pretvara se u moru. Kao kad arhetipski djed napuni lulu ušećerenim duhanom, povuče s radošću, previše povuče pa ga višak vlage ugrize za jezik. Kao kad čekaš proljeće, a dođe autobus.

Gdje su točno portali i ljepila koja spajaju i odspajaju različita mjesta snovitih radnji i kakva logistika stoji iza svega, odlučio sam otkriti jednog jutra, jednom za svagda. Obuo sam cipele, šal oko vrata, propješačio put do zgrade općine i upisao tečaj lucidnog sanjanja održavan svaki četvrtak. Nakon nekoliko tjedana naučio sam da se dubokim fokusiranjem na cilj mogu prijeći velike daljine, bez letenja. Naučio sam svakakvih čuda, disciplinirao spavanje do savršenstva, nikad se nisam tako dobro osjećao, ali ono po što sam došao nisam dobio.

Do danas nisam saznao što prekida san kad postane tako dobar, što dječji vrtić mojih roditelja pretvara u središnju zgradu Međunarodnog monetarnog fonda, što zelene vrtove premošćuje u progonjene sobe i kako to da sekundu prije nego poljubim njene usne na obali jezera otputujem, ne svojom voljom, na liječnički pregled kad sam imao sedam, a igla je bila plug, oprostite, plug po dječjoj koži.

Gnjavio sam instruktoricu svakog četvrtka ispočetka, žalio se da mi program ne odgovara na pitanja, bio uporan, s jedne kave na drugu, s ručka u krevet, gurao, gnjavio, sve dok je nisam oženio. Sad svaku noć, ako nemam sreće, livada mog djetinjstva postaje gradska bolnica, a usne na obali jezera, usne koje želim poljubiti otkad znam za sebe, postaju ova loša instruktora lucidnog sanjanja što se budi pored mene. A već i djecu imamo. Starija ima šest, mlađa pet godina. Gdje je moj dijamantni trenutak? Ja sam karikatura duha. Plahta i dvije rupe za oči. Ništa za pisati kući o.

DJEČJA HRANA

Razvila se rasprava o tome stavlja li se još štogod u Čokolino ili ne.

Ona: Ne stavlja se ništa, što bi se stavljalo, Čokolino je Čokolino i to je to. Ako hoćeš Ovolino ili Onolino onda odeš pa kupiš Fruto ili Kekso ili kako se već zovu te varijacije.

On: Ne, mislio sam na ekstra dodatke, med ili melasu od trstike ili komadiće marcipana.

Ona: Marcipan, vidiš, to je zanimljivo, ali ne stavljaš ništa unutra jer to onda više nije Čokolino. Čokolino je samo Čokolino. Potrošit ćemo riječ, čovječe. Čokolino, Čokolino, Čokolino! To se jede čisto, rjeđe ili tvrđe, to ostavljam na izbor. Znam tipa koji ga radi tako rijetko da ga pije iz krigle. Eventualno, možeš dodati naribanu čokoladu i jedino čokoladu i to je to. Svejedno je radiš ga s toplim ili hladnim mlijekom. Ako je s toplim, čokolada će se rastopiti i blendati mirakulozno s Čokolinom u šalici, a ako je s hladnim, osjetit ćeš granularnost čokoladne šiljevine pod jezikom, ali će ti se ionako opet sve stopiti u ustima i to je to.

On: Granularnost čokoladne šiljevine?

Ona: Pusti, došlo mi je.

On: Da, ali zašto ga ne dignuti na višu razinu? Zamisli što bi mu komadići banane i Nutella napravili ili salmiakki.

Ona: Ne znam što je salmiakki.

On: Dobro, onda zamisli javorov sirup ili sladoled, pa to bi diglo cijelo Čokolino iskustvo na višu razinu.

Ona: Sve je to u redu, banana zvuči fino, sladoled isto, ali to onda jednostavno više ne možeš nazvati Čokolinom, razumiješ, problem je u nomenklaturi.

On: Samo u tome?

Ona: Da, jer ne možeš stavljati ništa u Čokolino jer to je onda Čokolino s nečim, naglasak na

nećim.

On: Osim srce.

Ona: Da, srce možeš staviti u mnoge hrane, kao i u bilošto čime se baviš, ali davanje srca u proces proizvodnje hrane podrazumijeva proces, pripreme, ne znam, guljenje, pasiranje, paniranje, pohanje, tučak i mužar, dva sata hopsanja po kuhinji iznad paelje ili dva dana trčkanja za *coq au vin*, to zaslužuje ulaganje srca u proces. Čokolino ne. To je unaprijed pripremljena tvornička krma. Misliš da možeš otvoriti kutiju, škarama odrezati vrh srebrne vrećice, sasuti sve u zdjelu i promiješati... Sa srcem?

On: Ne pričam o tome nego kako ti se srce može zalijepiti za jednu posebnu zdjelu.

Ona: Opet pričaš o njoj?

On: Da. I o onom danu kad je napravila palačinke s Čokolinom koje je sama izmislila.

Ona: Prestani govoriti o tome.

On: Ili je tako barem umislila. Srce mi se uhvatilo u tu zdjelu.

Bio je kraj posljednjeg dana srpnja.

Ona: Prestani govoriti o njoj, čuješ?

On: Ne, moraš još čuti i ovo. Taj put u kuhinji smo se prvi put poljubili.

Ona: I kakav ti je bio poljubac?

On: Kao da ti svjetlost ulazi u tijelo kroz usta i puni ti želudac toplim pamukom, a cipele ti se same izuju i odjednom si bosonog na livadi napravljennoj od stotina mekih leđa azijskih cibetki. Kao da ti je samo Sunce polizalo jezik svojim jezikom.

Ona: Cibetki?

On: Azijskih cibetki. Razlika je.

Ona: Pička ti materina!

Viknula je i razbila nešto. Plakala je dugo i razočarano. Nije ju oraspoložila ni velika šalica

napravljenog na rjeđe. Više nisu zajedno. Nakon što sazna za pamuk u trbuhu i livadu napravljenu od stotina mekih leđa azijskih cibetki, malo koja ostane.

POJEST ĆEMO TE

Mi smo svi jako zabrinuti za tebe. O ničem drugom više ne razgovaramo. Mislili smo, evo ga, još godinu, dvije i postat će kao mi, a ti ne pa ne. Ne sjećamo se kad smo ti zadnji put zube vidjeli. Kao da si zagrizao u papreni kruh, a mandibula ti se u beton pretvorila. Rekla nam je susjeda, i za beton i za kruh i za tu stranu riječ i da noću čuje drobljenje kamenja i da pričaš u različitim glasovima i pjevaš, uvijek na iste pjesme. Knauf je tanak svat. Ne zna ona koje su to pjesme ali... Mi pretpostavljamo, mi pretpostavljamo.

Rekla nam je i da neki rasni pas ili dijete plače, nije sigurna. Ljudi se boje. Održali su sastanak kućnog savjeta i dijelili su ti hipokrite i smutljivce jer misle da si dolazio samo dok se razgovaralo o novcu iz pričuve za one prozore koje si mijenjao. Netko je na zid zgrade napisao PANK i svi sumnjaju na tebe. Mi znamo. Tvoj grafit je onaj manji na rukohvatu stubišta, crno srce flomasterom. Rekla nam je baba koja čisti stepenice. Veli, nesimpatija prema njoj izrasla je u iskrenu mržnju. Pa to je samo trideset novaca mjesečno.

Mala beba na prvom katu odljepljuje kad te vidi. Čak si i nadimak dobio. Nećemo ti reći kako te zovu jer te ne zovu lijepo. Mi pazimo na tvoje osjećaje.

Gdje su nestali znakovi za funtu, poredani onako na ekranu telefona kao pingvini u redu za more? Gdje je nestao smijeh? Ne sjećamo se kad smo ti zadnji put zube vidjeli. Kažu i drugi, kad se pojaviš, šutiš. Čak te ni dolazak vanzemaljaca ne bi trgnuo. Prije si neumorno o tome govorio i onom putu kad ste ti i još jedan vidjeli svjetleću kuglu iznad grada kako nepravilnim ritmom juri prema zaljevu i dalje, otoku.

Sjaj u tvojim očima nije samo od umora. Mi znamo za one tablete u frižideru. Mi ćemo izvući taj razlog iz tebe, htio ti to ili ne. Mi smo zabrinuti, to je zato. Jer srce će te. Kad hodaš ulicom gledaš u pod i mašeš glavom kao da tjeraš stršljene. Kad uđeš u prostoriju knjige se osuše i crni bršljan prekrije prozore, a tko zna kakav si još kad te ne vidimo. Nismo te još takvog vidjeli. Imaš deset sekundi.

NOĆ JE PREKRATKA

U gradu u kojem živim postoji ta jedna stvar, zove se Armada. Ta... Armada se često pojavljuje na zidovima, fasadama, naljepnicama, nekad i na odjeći i ima toga posvuda. Kad malo bolje razmislim, mislim da mi je netko jednom rekao da to ima veze sa sportom, ali ne bih se za riječ hvatao, davno je to bilo.

Ta riječ se pojavljuje u bojama. Najčešće koriste bijelu i plavu. Čini se da vole grad u kojem ga s tom Armadom-pojavom dijelim pa pored svog imena nekad napišu i toponim. Nekad stave slovo U. Ponekad oslikaju čitave zavoje i raskršća i stepenice i lijepo to bude. Tko su ti ljudi? Nikad ih ne vidim. Vjerojatno rade noću. A opet, kad se ponekad vraćam ponekad kući u vrlo kasne sate, nema nikog. Samo mačke koje love ptice koje kunu što se gnijezde u klancu. Niz tih dućana i muzeja betona, ničeg drugog tu nema u vrlo kasne sate. A i kad dođe ljeto ta noć je prekratka za bilo što spaziti. Na što noć spadne kad padne... Možeš joj početak i kraj rukama spojiti bez naprezanja, toliko je kratka. Kao fitilj ili spoj, kava ili hlače, uvid u sreću, prekratka. Ponekad naslikaju morskog psa. Bude u groznici kao i onaj buldog što ga slikaju u jednom drugom gradu. Ponekad brod i jedra. Vikinzi i glagoljica. Ostavljaju šalove pod stražnjim staklima automobila. Kažu da su sami protiv svih.

Ima jedna stvar s tom... Armadom. Jednom su je potpisali na kontejnere za smeće, ovaj grad to zove bajama, na šest nanizanih kontejnera za smeće, na svakog po jedno slovo, A na prvom, R na drugom i tako dalje i to su isto učinili bez da ih je itko, bez da sam ih ja vidio.

Ta riječ je stajala tako - Armada - na šest velikih metalnih kanti za smeće, sve dok ih nisu dograbili smetlari u tri ujutro, dograbili pa ispraznili i izmiješali. Drugo jutro pisalo je RAAMDA. Treće, RMAAAD. Pa ADAMAR i RAMADA. Onda je jedan kontejner nestao, a drugom su promijenili slovo u S pa je pisalo SARMA. Takve stvari se događaju. Sklonost psinama, ovaj grad to ima u sebi. Ali, štogod je to Armada, opet su je potpisali, na dugom zidu uz cestu pored sarme osvanuo je grafit, plav i bijel i grb grada, preko noći. Ta jedna stvar je otporna. Ta jedna stvar, možda se jednom sjetim što predstavlja, ali sad je propuh u potkrovlju, baš ga puše.

U GHOSTIMA

O tebi nisam godinama razmišljao. Osim kad bi pričao kako si imala psa i sve je bilo puno dlaka jer si bila prestara za čišćenje, ali to i nije razmišljanje. Bila si motiv, najviše. Ljudi vole pričati od kakvih su ljudi kupili stan. Neki stanovi privlače uvijek iste stanare. Iste vrste gnijezde se u istim rupama. Iste rupe su u isto vrijeme i utočište i zatvor što nas ostavlja kao nešto što je more ispljunulo. Dobrodošla.

Sve sam promijenio otkad si otišla. Ovdje gdje je tebi bio ormar sa zaprešićkim porculanom i zdravim bračnim fotografijama, meni caruje televizor. Mali prozor u svijet potresa i dokumentaraca o bespomoćnim ražama čije ime na lokalnom jeziku znači deka. Tvoj plastični stol za jedenje zamijenjen je starim RIZ-ovim zvučnicima i biljkom koju mi je spasila prijateljica. Već se dvaput dogodilo da mi biljke umru. Jednom prije difenbahija, a pred malo ta palmica, ali pogledaj je sad kako raste. Kuhinja je ostala na istom mjestu. Kuhinje se ne vole seliti. Tko zna kako će ovo izgledati kad netko bude živio ovdje poslije mene, ali tu sad stoji alkohol. Tu samoća pretvara alkohol u sve moguće oblike požude. Kolosalna želja napada bradavice kao marljivi štipavac. Svakakvih stvari tu ima, hodanja po površini Sunca, primanja batina, ljubljenja aligatora. Nakon toga se reži na Mjesec. Kad živiš na tavanu ne trebaš se izvijati da bi ga vidio. Dođe sam. Tako je i tebi dolazio kad ste ostali sami, ti i španijel.

Ako budeš ovako šutjela morat ću spavati cijelu noć s upaljenim svjetlom. Nemoj samo šetati kroz moj namještaj dok ja sanjam seks. Treba mi savjet. Ti si to već prošla i bez obzira što sam ploču za prizivanje, ono na o, kupio kod Kineza, tu si i sad, kad si već tu, napiši parom po prozoru ili mi se obrati preko teleteksta ili presloži cd-e na polici. Reci jesi bila ljubomorna na parove po autobusnim stanicama. Reci jel istina da nema konačnog meda. Reci jel istina da nema konačnog mlijeka i da ako želiš lako onda odeš pa učiš neki instrument ili strani jezik. I kako se dođe do toga da lijepi rituali, kao što su tuđa vjenčanja, prestanu biti napor, prestanu biti testovi na kojima se redom pada i kako ne sliniti svoje probleme svud uokolo. Otvoren sam za prijedloge.

Ako budeš ovako stajala morat ću se prekriti ražom dok pokušavam zaspati. Nepristojno je to što vi prozirni samo šutite. Samo stojite i šutite i bude hladno, a srpanj je. Reci barem kako ti se sviđa što sam učinio s dnevnim boravkom. I kako se gura. Reci meni. Ja samo želim lizati stražnjicu, nosom udisati kanjon Anus-Perineum-Vulva u ime ljubavi. Neka to

bude Ljubavi, s velikim lj. Ja sam privilegirana budala. Reci, majke ti.

WANDERLUST

Došlo mi je da prevedem riječ *wanderlust* jer mi cesta govori u uho i odvlači mi pažnju od zadataka i opsesija. Čujem je dok paničarim za kompjuterom, padam u kome u javnom prijevozu, mrmlija mi ime kroz kratke noćne potrese, ovdje ozbiljnog potresa nije bilo od tisućsedamstopedesete. Zove me – dođi, sad si velik, pretvori stalnu naknadu za četrdeset sati tjednog rada u Eurosuper, natoči smiješnu plaću u Ford Maybellene, živ si jedino kad ju zamišljaš голу i kad putuješ, a ja ti ju ne mogu голу nabaviti, ja sam samo cesta, zato putuj, dođi na zadnje sjedalo, ovdje su noge skučene, ali je zato glava ispružena.

Govori mi – dođi, sad si velik, zamijenit ću ti umiranja ispred televizora za šepurenje vremena i spuštene prozore automobila, za glazbu na radiju koja leluja u ritmu i ljulju poskakujućeg klokana krajolika. Zamijenit ću ti onesvješćivanje po uredima s tihim kućama, dalekim dalekovodima, stogovima, biciklistima i malo dalje iza su duglazije i tise, božikovina i domaće životinje i svakih deset minuta poštar na motociklu. Dođi, umjesto na živce, idemo na selo, na ovakav prekrasan dan, kakav plan, kakav za deset plan! Izlet na selo je ideja godine. Sunce ne zaboravlja selo samo zato jer je malo. Potrebno je cijelo selo da bi se odgojilo dijete. Kad napustiš dom, uskratio si selu idiota. Selo je košnica od stakla gdje ništa neopaženo ne prolazi. Bolje prvi u galskom selu, nego drugi u Rimu. Selo veselo.

Sve mi to govori dok stojim ispred kase i naručujem u strahu, u dva i petnaest ujutro, u nedjelju. Šapuće obećanja, obećava fotografiranja neobičnih kuća u kojima žive žene i muškarci i njihova božja poslijepodneva. Obećava strme serpentine i šume pred zimu i zna što mi radi dok mi to priča. Kaže – dođi, landrajmo. Zamijenit ćemo sjećanja kao što je ono o onom putu kad ti je na trbuhu nacrtala dva stopala, žensko očito simpatičnije od muškog, na muškom prst do palca veći od palca i imaju usta i nos i oči i razgovaraju i žensko stopalo pita – jel ti to zec u džepu il ti je drago što me vidiš? – a muško odgovara – to mi je zec u džepu. Zamijenit ćemo sjećanja brojanjem pečata u putovnicama jer zec je himben, objestan, podmukao i ljubak šaljivdžija.

Zov cestessirene je zvuk od kojeg svrbi koža na nogama. Od toga nema spavanja. Došlo mi je da prevedem. To je putoljub. Lutnjožuda. Putešežnja. Skitostrast. Putožudnja. Lutnjohota.

0,33

Rekla je:

- Sve je otišlo kvragu. Prvo Amerika, onda sve ostalo. Ali nas dvoje, nas će dokrajčiti vrućina.

Sjedili smo na najmanjem balkonu na svijetu i gledali poklopac od oblaka iznad zaljeva. Sparina je bila koščata i duboka i pretvorila je grad u toplu mokru smrt, nas u komično bespomoćne robove koji koriste riječi *koščato* i *duboko* i *topla mokra smrt*, dnevno i noćno jer bilo je mokrotragično i malo zraka platili bi skupo i rado. Spustio sam kažiprst na njenu medijalnu bedrenu suzu i spojio kuglice znoja u dijamant tako da izgleda kao mafin. To je bilo sve što sam znao crtati, dijamant kao mafin.

Rekla je:

- Sad je i ovdje, kao da dolazi kući.

Iza nas, u sobi, na stotine papira s istim motivom mežuralo se, od vlage, po zidovima i plesalo na slabi ritam slabog ventilatora. To ljeto stopala su joj imala okus po dijamantima, sjajan, i to je bio naš grb. Heraldika ostavština izvanrednog poznanstva. Govorila je na dva načina. Ili je prosipala po malo, kao sramežljiva ptica ili je prolijevala bujice feljtona, bez milosti za slušača. Dok smo gledali s balkona, bila je kao sramežljiva ptica. Gledala je u munje duboko u poklopcu od oblaka i rekla:

- Kao da nas Bog fotografira. Barem ćemo biti na istoj slici.

Onda me ispitivala kakve je što boje, vidiš onaj auto, vidiš ona svjetla, vidiš onu zgradu, kakve je boje. Plavi, zelena, smeđa, odgovarao sam, sve pogrešno. Moje oko otporno na imena boja i igra kromatskog kviza su je razbudili. Ustala je i napravila dvije limunade koje su izašle na pore brzo brže najbrže. Kad se vratila na balkon pretvorila se u bujicu. Samo pričaj, mogao bi te slušati cijeli dan, rekao sam joj jednom zateleban, bezbolan, krajnje radostan. Kasnije sam znao i zažaliti zbog te izjave, ali pronašao sam je i izabrao između tolikih.

- Znaš što bi nam još bolje sad sjelo? - pitala me, stavila mi ruku na usta i odgovorila - hladna kola. Postoji nekoliko savršenih načina na koje se može piti - nastavila je. - Da li te

zanima?

- Jedan od boljih je iz 0,33 limenke. To je potpuno drukčije iskustvo od čaše. Čaša je uslužan i raskošan predmet, ali limenka, limenka je polumehaničko metalno voće koje skriva svoj sok i moraš je otvoriti, slomiti joj dio da bi otkrio njen šećerni pikavi kernel. A tu je još i zvuk otvaranja, gutljaj kojeg moraš naučiti gutati, naučiti ukrotiti tu neuslužnu, neraskošnu rupu i taj oblik i ta mjera je taman da poželiš još jednu. Ne moram ti ni reći da je i okus drukčiji. Samo, naravno, mora biti potpuno hladna, inače nema nikakvog smisla, kakogod da je piješ, iz boce, čaše ili bakine terine, kad nije hladna je cjelovito i potpuno sranje. Razumiješ, nikad bez leda.

- Ali, led samo razvodnjuje piće - rekao sam. - Treba koristiti one čaše s duplom stjenkom.

- Riskirat ću malo razvodnjenja za zveket leda o staklo - rekla je. - To je zvuk aristokracije.

Na mjestima krhka i posebno dirljiva kao otvaranje olimpijade. Na mjestima posebno tužna kao što smrt astronauta uvijek bude. Premorena mokrinom i lošim vijestima. Dlanovima je obrisala vrat i ispod vrata i rekla:

- Možeš li zamisliti da ovakvo vrijeme nikad ne prestane, da je stalno, da je uvijek?

- Bangkok? - pitao sam.

- Još gore! - rekla je i ispružila ruku prema zaljevu. - Ovako.

- Pakao na Zemlji! - odgovorio sam. - Ne želim to ni zamisliti.

- Ne kažem za sve ovo što se događa, za Ameriku i sve ostalo, ali da Bog nije mogao ništa učiniti po pitanju vremenske prognoze, to je stvarno sramota! - rekla je i nasmijala se.

Kad sam čuo i sve ostale savršene načine na koje se može piti kola, ustala je i opet otišla unutra. Ostao sam sjediti na najmanjem balkonu na svijetu. Poklopac je bio crven ili žut ili tko zna kakav, kao da ga je odlučno, otežljivo dijete svom snagom napalo krajonima. Iz kuhinje je uskoro zamirisalo samo onako kako je ona to znala učiniti i to je bilo dobro. Ovaj grad, inače, daje na ljudski urin i pseći izmet.

Kad se vratila rekla je:

- Drago mi je da ove trenutke provodim s tobom.

- Privilegija je sva moja - rekao sam na engleskom.

ODUGOVLAČENJE

U zgradi na brijegu živio je čovjek s mnogo strahova ili neka slična konstrukcija. Bojao se kravata, potresa, egzotičnih životinja kao što je vombat, fotografiranja, napuštanja, ljeta, napuštanja ljeta, javnog govorenja ili neko slično nabranje. Jedan od najvećih strahova bio je onaj da mu laptop sam od sebe, od svoje čiste tehnološke zlevolje, krene glasno svirati i ne reagirati na uobičajene isključivačke radnje. Da se to dogodi u zgradi na brijegu, usred noći, ne bi pomogli ni jastuci ni deke ni neki slični predmeti koji se stavljaju preko preglasnog izvora zvuka kad ga se drugačije ne može ušutkati. Ne bi pomoglo ni to što bi ga, u panici, zalio vodom. Šake bi počele udarati po zidovima s lijeve i desne strane, odozgo i s kata ispod, telefoni bi počeli zvoniti i zvono na vratima bi počelo zvoniti i ne bi prestali ni nakon što ga je raskomadao kuhinjskom daskom, nakon što ga je pretvorio u plastiverje, nakon što je morao zvučnik čekićem za meso usmrtiti o parket, a ne žale se kad, usred noći, vani zapjevaju pijani tinejdžeri što je, zna čovjek iz zgrade na brijegu, bilo koji, najiritantniji gradski zvuk ili neko slično odugovlačenje. Čovjek iz zgrade na brijegu bojao se filmskih festivala u svakom mjestu s više od dva stanovnika, opaski o kršćanstvu, Llorce i Cohena, skladbe "O, Superman", jambskog pentametra, svog tog džeza ili neka slična mistifikacija. No, najveći strah bio je krilno računalno u mahovitom teroru glasnoćom. To je zato jer je čovjek iz zgrade na brijegu kao pučkoškolarac doživio sljedeću zornicu. Davno je to bilo i tiče se čovjeka iz zgrade na brijegu kao pučkoškolarca i njegovog oca ili bolje – starog ili neki slični neformalni izraz. U međuvremenu su jedno drugog provukli kroz pakao, ali bilo je i dobrih trenutaka kao onaj kad mu je rekao da mu malo nedostaje da ode jer je stara nepodnošljiva ili neki slični bolni ugrušak.

Više vaš nego moj heroj zaspao je sa slušalicama na glavi i okretanjem, u snu, u noći, na drugu stranu, išćupao je slušalice iz rupe, a glazba je protresla kuću i starog u drugoj sobi, probuđenog, izbezumljenog što nikako ne zna otkud to dolazi. Onda je upao sinu u sobu i riješio stvar. Ništa ozbiljno, nikakvo nasilje ili neki slični jeftini trik. Bilo je vikanja na licu mjesta i bešumnog bulinga ignoriranjem od strane više sile, danih. Čak i tako ne možemo biti sigurni da je dotična anegdota iz mladosti čovjeka iz zgrade na brijegu sama i jedina zaslužna za kasniji strah od zvučne bombe i mnogih drugih strahova. Bojati se da će ovako biti stalno, to je posebna kvaliteta.

A kad smo već kod vombata, jeste li znali da od njegovog izmeta rade papir? Po australskim parkovima u kojima životinja živi skupljaju izmet i potom ga nose u tvornicu u kojoj se na

ručni način proizvodi papir. Kažu da je smrad u tvornici nesnosan, ali je papir odlične kvalitete. To je zato jer se vombat hrani isključivo biljkama pa defecira vlaknasto. Prije se eksperimentiralo s proizvodnjom papira od klokanovog izmeta, ali ga je onaj od vombatovog potpuno pomeo. I sa slikom kako jedna balega mete drugu ću vas ostaviti ili neki slični nonšalantni kraj.

RE: ODUGOVLAČENJE

Poštovani!

Glede fraze "sama&jedina" u Vašem posljednjem tekstu "Odugovlačenje"...

Ovu anakronu abominaciju od simbola koju Englezi zovu *ampersand*, a Hrvati *et*, treba ukinuti i u jezicima koji ga koriste, a kamoli u hrvatskom koji ga ne rabi nigdje osim **isključivo** u pisanju imena stranih tvrtki. Hrvatski jezik koristi najkoncizniji, najtanji i najelegantniji sastavni veznik *i* i nema potrebe zamjenjivati ga piktogramom zapetljaja crijeva koji nema niti jednu iskupljujuću osobinu! Ako mislite da ga se može upotrijebiti kao humoristični efekt ili kao simbol dva termina koji neraskidivo idu zajedno, ta ideja je olinjala, ofucana i zadnji puta efektno upotrijebljena u južnoslavenskim jezicima u Nušićevoj "Autobiografiji" na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće. Nakon što ovaj mrski simbol sigurno uklonite iz teksta, sugeriram da mu odvijačem, kacavidom, šrafncigerom, kako hoćete, iščupate pripadajuću tipku s tipkovnice kako nikad više ne bi pali u iskušenje!

Lijep pozdrav,

doktor Guggenheim iz Notornog vijeća Guggenheim.

RE: RE: ODUGOVLAČENJE

Poštovani!

Ako odvijajem iščupam pripadajuću tipku s tipkovnice, kako ću onda pisati broj 6?

Unaprijed hvala na odgovoru,

ek.

III. SKICE ZA BEZTOMNOG JERRYJA

DOBAR POČETAK

Zadnjih 15 godina živim na dijeti stare kurve. Kava, cigarete, alkohol, brza hrana i strah da nisam voljena. Ne mogu zaspati bez televizije, prijatelje sam svela na jednu šaku, samopouzdanje je san, puno je faktora u igri, ali vjerujem da vas ipak mogu natjerati na smijeh.

Bože moj, to bi bio dobar početak priče.

NE PADA MI NA PAMET

Hodati doslovnom sunčanom stranom ulice. Napraviti karticu pa da mi prijatelji svaki put kad ih posjetim ili nazovem izbuše rupu do sljedećeg tjedna. Sramiti se pitati. Vjerovati svim ženama. Vjerovati svim muškarcima. Naučiti *barré* na gitari. Čitati tuđe horoskope. Reći im gdje je ono zakopano. Pisati nove kataloge praznine. Biti svima na usluzi. Zanemariti snijeg kad padne na pedeset kilometara odavde. Zaustaviti dotok kilometara. Graditi svijet oko ideje koja ne drži vodu i onda biti pokisao. Lagati o drugima. Biti sve odjednom. Ovo dalje razrađivati.

NEDJELJNA ODJEĆA

Ovog se ne sjećam, ali su mi pričali.

Djed (7) ima nedjeljnu odjeću i sjedi ispred kuće na pet (5) stepenica jer ga je sram ići se igrati u novoj robi.

I ja ga kužim. Ja ga potpuno kužim.

SVA JEZERA OVOG SVIJETA PODZEMNO SU SPOJENA

Znači, jednog ranog jutra u jezeru koje mnogi namjerno zovu Bajer, sastale su se Tessie iz Tahoea, Lukwata iz Victorije, Nessie iz Loch Nessa, Winnipogo iz Winnipegosisa, Ogopogo iz Okanagana, Aggie iz Argylea, Issie iz Ikede i još mnoge druge sestre. Izmilile su iz rupa i muljeva i zaplivala ples kojeg plivaju uvijek kad se sastanu, a sastanu se, čak i za njihove pojmove o vremenu, rijetko. Trljale su vratove o vratove i pljuskale po površini. Vodenom prašinom crtale su male zračne slike po zraku. Valjale su se dnom, vrtjele i gugutale i vrtjele i da je netko znao taj jezik mogao je čuti svakakvih pjesama. Kad su se ispozdravljale, započele su sastanak minutom šutnje za Bessie iz Erie. Ogopogo je održala ogoovor i u njemu izrekla da kad jedna od njih ode onkraj, komad svega otkliže natrag u sve.

Što kažete, gospođo? Žao mi je, ali ne znam što to znači. Ja sam samo spiker.

SMS GOSPOĐI DOKTORICI FABELAN POSLAN OD STRANE POLICIJSKOG NAČELNIKA ŠTIMCA

Više od dvjesto ljudi pretražuje šumu. Činimo sve što možemo.

SVETI HARD

Tužio sam Katoličku crkvu zbog buke. To nije bila brzopleta odluka. Predugo sam im tolerirao uznemiravanje u naseljenom mjestu, u neka čudna misna vremena, ili prerano ili bilokad, naizmjenice različitim snimkama zvona sa svetog hard diska jer bila je to moderna crkva, bez mjeda i cimbala, s mp3 zvonima i zvučnicima mjesto tornja i koludrice na špagi. Cijeli svijet je bio protiv mene, ali ja nisam od jučer. Meni nitko ne staje na put kad sam odlučan. Na dan kad sam se rodio kokoši leghornice i talijanke letjele su po zraku kao ptice, duže nego što su za to snijete, bile su dvije pomrčine sunca u isto prijepodne i susnježica se spustila usred košnje, molim lijepo.

Posjeli su me na stolicu pod zakletvom, a ja sam im rekao da običajna svetost nije i ne može biti izlika za buku u naseljenom mjestu. Uglavnom, parnica se rastegla, parnice su trakavi crvi po prirodi i s obzirom da je ova zemlja slanija od drugih nije neko iznenađenje da sam izgubio. Onda sam odselio. Vidio svijeta, ljudi. Upoznao Boga osobno. Rodio mi je šaku djece u sobi iznad knjižare. Neka su i preživjela.

GLAVNI ZUB

Gledam zubarici vrat i to me podsjeća koliko dugo nisam nikog dodirivao i gledao izbliza i kakvim sam se sve obećanjima razmetao u prošlosti.

- Jel ti mene slušaš? - pita zubarica.

- Haa... - kažem ja.

- Dakle, kao što sam ti pričala, postoji glavni zub. On kontrolira sve ostale i njihova glavna zadaća je služiti glavnom zubu. Slušaš?

- Haa...

- Jedini neprijatelji glavnom zubu, osim uobičajenih zubnih bolesti, mada je on svakako najotporniji od svih, su umnjaci. Razumiješ?

- Haa...

Gledam joj vrat i opet lutam.

PROSJEČAN EUROPSKI AUTO

Jednog dana sve moje aspiracije srušile su se pod teretom nerealnog gledanja na stvari. Velika većina generacije do tog je dana postala uvaženi vođa normalnog života. Velika većina imala je respektabilne poslove, automobile, muževe, žene. Prijenosni telefoni napunili su im se slikama sinova, kćeri i kućnih ljubimaca. Djeca su me voljela i psi, mačke nešto manje. Volio sam provoditi vrijeme s njima, no samo sat ili dva. Onda bi me stisnulo iza očiju. Onda bi me zavist zamotala u mokre ručnike.

Oni koji nisu vodili normalan život, odselili su u strane zemlje kako bi ga pronašli. Oni koji nisu odselili vikendima su bježali sa mnom iz grada. Kako nas je malo ostalo, u jedan prosječan europski auto smo stali.

LJUDI SU GROZNI

Ljudi su grozni. Svađe im prerastu u toleranciju režanjem i par koji je do jučer bio uzor danas nitko ne podnosi. Par koji je do jučer žvakao nebo danas ide na posao, on vozi i mantra – Dragi Bože, pobrini se za nju i ako imaš vremena, pobrini se za mene. Dragi Bože, pobrini se za nju i ako imaš vremena, pobrini se za mene. Dragi Bože, pobrini se za nju i ako imaš vremena, pobrini se za mene – a ona ga za to vrijeme sa suvozačkog mjesta ponižava smijehom i namjerno trese pepeo po njegovim hlačama.

POSEBNA ZNANJA

- Imate li kakvih posebnih znanja? – pita žena na birou.
- Imam. Znam kako nasmijati najljepšu ženu u gradu. Savijam tijelo, katkad i zgrade za smiješak i toplo oko, za svaku varijantu njenog veselja.

Malo kroz prozor, malo u mene, gleda žena na birou.

ANĐELI PJEVAJU U OVOJ

Jednom sam htio provjeriti je li istina ono kad kažu *pjeva kao anđeo* ili ono *kao da su anđeli zapjevali*.

Prišuljao sam se mjestu na kojem su se okupljali. Nisu me zaustavili ni albino aligatori niti to što ni jedan kamen nije na svom mjestu. Šćućurio sam se, čekao i dočekao. I istina je. Kad sam se osvijestio, mrak se razbježao po kapilarama i nisam se mogao sjetiti niti jedne jedine pjesme, a kladim se da bi samo jedna jedina posramila cijelu ovu knjigu.

IV. LJUBAVNICI IZ MALIH NARODA

PRVA VEČERA

Kuća u kojoj su živjeli Adam i Eva bila je prva i posljednja u jedinoj ulici, tako da ju je Jahve lako pronašao. Pokucao je i Eva je otvorila vrata.

- Dobra večer, ženo! - kaže Jahve. - Dobar par iz ovog susjedstva pozvao me na večeru. Jesam li na pravoj adresi?

Eva se nasmije i pokaže pločicu na vratima na kojoj je pisalo Prvić-Jedinić.

U kući ga je Adam dočekaao raširenih ruku i snažno mu stisnuo šaku. Kad su izvrnuli po čašicu, dvije, sve troje sjedne na pod jedine prostorije.

- Zašto ne sagradiš primaću sobu, muškarče? - pita Jahve.

- Nemam koga primati. Neki dan, kad smo se vraćali s imenovanja biljaka i životinja, učinilo nam se da smo vidjeli dva para ljudskih tragova, ali ispostavilo se da su to bili naši tragovi od prije i još odjednom prije. Postoji li šansa da to ipak nisu naši tragovi i da si stvorio još nekog, a da si nam zaboravio reći? - pita Adam kao kroz šalu, a za ozbiljno misli. Jahve odmahne glavom nekoliko puta i slegne ramenima.

Večera je uskoro bila gotova. Eva ih pozove za stol napunjen različitim jelima.

- Tri, četiri... Pet slijedova, ženo?! - zadivljeno pita Jahve.

- Ma to sam ja samo tako malo, da ima, bolje da ima nego da fali, a i moj Adam, on voli tanjur do vrha i da van pada, a još kad gosti dođu...

- Svaka čast, kuharice! - kaže Jahve - Muškarče, imaš vrijednu ženu.

- Sve o kuhanju je dobila od mene! - reče Adam, potapša se po rebrima i pita:

- I, kako je?

Punih usta Jahve odgovori:

- Odlično, samo malo soli bih ja dodao, ali neka se žena ne srdi, ja i u manu stavljam sol. Serafini me vječito zbog toga kore, govore mi da moram pripaziti na tri bijele ubojice, šećer, sol i brašno.

- Sol? - zbunjeno pita Eva. - Oprostite, gazda, ali što je to sol?
 - Ono što skupljaš s kamena na obalama, što stavljaš u juhe i složenice, bijeli grumeni... Zar se nismo dogovorili da to zovemo sol?
 - A, kurac! - uzvike Adam i okrene se Evi. - Gazda misli na kurac! Kako, sol? U redu, od sad ćemo i mi to zvati sol.
 - Ne morate je zvati baš točno sol, u redu... - kaže Jahve. - Samo je nemojte više zvati kurac. Nismo li se dogovorili da je to riječ za malog pijetla?
 - Jesmo. - odgovori Eva. - Ali Adam i ja ponekad tri puta na tjedan promijenimo ime za nešto. Iz zabave, da nam ne bude dosadno. A i više nam se sviđa malog pijetla zvati mali pijetao. To da nešto ili netko za ime može imati i dvije riječi, to nam je zadnje veliko otkriće. Kad bi imali još nekog u vrtu s nama, ne bi mijenjali nazive toliko često.
 - Razumijem te, ženo, ali imam osjećaj da ste me zvali na večeru da bi lobirali. A lijepo sam vam rekao još prije nekoliko godina kad ste me prvi put molili.
- Adam ispusti drvenu žlicu iz ruku i uhvati se štipom za korijen nosa:
- Ti ne razumiješ, gazda. Imaš cijeli zbor gore, toliko glasnika radi za tebe da imaš luksuz neke koji uđu u raspravu s tobom čak i otpustiti! Toliko glasnika, gazda, a za koga kad imaju samo moju fletnu Evu i mene da nam poruke od tebe nose? A mi ovdje, sami kao ono stablo u centru dolje.
 - Muškarče i ženo, ja se nisam došao raspravljati. Moja riječ je zakon. Moja riječ bijaše u početku. Gdje vaša riječ bijaše u početku? Za sad ste mi dovoljni samo vas dvoje. Tako ste nestrpljivi, a moje ste najdraže kreacije! Sol zemlje!
 - Kurac zemlje! - reče Eva, na što ju Jahve samo pogleda.
 - Opet ne razumiješ, gazda. - reče Adam. - Prije nego je značila sol, kurcem smo zvali jelena. Prije toga, pšenicu i još prije toga smo tako zvali ono kad se razvedri poslije kiše pa kvákete bude jako čist.
 - Kvákete, tako smo zvali plíkete nekad, al sad to zovemo zrak. - objasni Eva.
 - Da, ali prije nego smo tako zvali to kad se razvedri - nastavi Adam. - Kurac je bila riječ za nas dvoje.

- Dogovorili smo se da ćete se zvati ljudima. – kaže Jahve.

- Da, jesmo – reče Eva. – Ali kad smo sami smo kurac.

- Slušajte – Jahve ustane. – Kao prvo, od sad nadalje vas molim da se držite imena za živo i neživo kako smo se dogovorili i da ostanu onakva kakve ste ih prvi put prijavili u edenskoj kerubinskoj pisarnici. Drugo, naučite se živjeti sami. I kao treće, je li dobra žena pripremila kojim slučajem desert?

Adam i Eva se pogledaju.

- Što je bilo? – pita Jahve.

- Ništa. – reče Eva i ustane od stola. Vratila se odmah s velikim pladnjem pite.

- Svakom po komad – reče Eva. – A našem gazdi najveći!

Kad je pojeo cijeli komad, Jahve se zahvali što su ga večeras tako počastili i pita od čega je pita bila da je bila tako ukusna.

- Od jabuke. – odgovori Adam.

- Jabuke, odlično, koje ste koristili, havilski zlatni delišes? – pita Jahve. – Jonathan iz zemlje Kuš? Ne znam, ženo, jesi li vidjela kakva sam stabla Granny Smith posadio na obalama Eufrata?

- Ne – odgovori Eva. – Koristili smo lokalnu sortu.

Jahve problijedi u sekundi. Ustane od stola i glasno se iskašlje od čega se zatrese cijela kuća.

- Niste valjda?! – vikne zgranut i zabrinjavajuće blijed.

- Kad nas ne želiš čuti, gazda – reče Adam. – Ti slušaš, ali ne čuješ. Možda sad, kad si jeo sa stabla kojeg si sam zabranio, konačno čuješ.

Jahve se uhvati za trbuh, padne na koljena, ispovraća dušu i vikne:

- Izdajice! – tako glasno da su svi zidovi popucali. Onda su na adresu Prvić-Jedinić upala dva kerubina s plamtećim mačevima i, impresivnom kombinacijom agresije i uzvišenosti, izvukli Jahvu iz kuće.

- Ne možete ovo meni učiniti! Što radite to?! Prestanite! Naređujem vam! Ja određujem pravila ovdje - vikao je dok su ga odvodili na istok. - Nikad neću preživjeti izvan vrta! Gadovi!

Njegovi krici nisu dopirali do ušiju anđela koji su ga odvlačili sve brže i brže.

ODJAVNA ŠPICA

- Evo, gazda postade kao jedan od nas - reče Adam. - Da ne bi blékete pružio ruku, ubrao sa moklépete blépete pa pojeo i živio navijékeke!

Zadnje što se moglo čuti da Jahve više, prije nego su ga gurnuli kroz vrata raja bilo je:

- ... nite koristiti te glupe riječi...

- I što sad? - pita Eva.

- Ja sam malo razmišljao - reče Adam. - Što ti misliš o tome da ti i ja pospremimo stol pa... Si sami stvorimo... Druge ljude?

- Adame, vraže, jesi ti to pojeo malo pite od jabuka?

- Komadić samo - reče Adam. - A i ti si, draga moja, jer... Kako bi inače znala?

- Adame, vraže, što ti je ovo ispod trbuha?

- Ne znam, ali raste samo od sebe.

- Moramo to nekako nazvati.

- Mislim da imam baš pravu riječ za to.

LEVITATIS LITERIS

Zoran je pisac znanstvene fantastike. Relativno dobar. Za ove prostore, čak i uspješan. Objavio je nekoliko romana, od kojih su mu neki prevedeni i na jezike drugačije od ovog. Mnoge pripovijetke i članke objavio je na Internetu, a neobično veliku popularnost stekao je u Srbiji i Litvi romanom "Tamna strana Zemlje". Zoran već dugo hoda sa svojom djevojkom Lidijom. Slijedeće ljeto ženit će se u Gorskom Kotaru jer to je Lidiji najljepši dio države. Zoran pristaje na sve Lidijine prijedloge jer ju iskreno voli. On nju zove Lidač, a ona njega Kapetane.

Zoran boluje od bolesti koja napada isključivo pisce znanstvene fantastike. Radi se o spontanom, nekontroliranom i nedobrovoljnom skoku u bestežinsko stanje zvanom Wakefieldov sindrom, Wellsova bolest ili najčešće *levitatis literis*. Ovu rijetku bolest prvi je uočio i opisao Herbert George Wells na jednoj od mnogih radionica kreativnog pisanja koje je organizirao do 1895. Nadareni polaznik, izvjesni Graham Wakefield jedne je večeri iz čista mira počeo lebdjeti i Wells je, nakon godinu i još pola godine proučavanja svog učenika objavio kao samizdat znanstveni članak imena "Levitatis Literis - A Phenomenal State of Grace of Mr. Graham Wakefield". Daljnja istraživanja drugih pisaca, novinara, medicinara dovela su do otkrivanja da su mnogi poznati pisci žanra bili zahvaćeni manje ili više akutnim ili kroničnim *levitatisom*. Jonathan Swift i Robert Heinlein, između ostalih.

Bestežinsko stanje zahvaća i sitnije predmete unutar tridesetak centimetara od samog izvora levitatisa, tako da Zoran zna kad slijedi napad po tome što se mobitel, kutija Lucky Strikea, upaljač, jabuka ili knjiga krenu odljepljivati od stola. To predstanje zove se *levitatis aura*. Bolest nikad ne zahvaća predmete teže od nekoliko kilograma, osim u slučaju samog izvora antigravitacije. No, i to ovisi o čovjekovoj kilaži. Čim je čovjek teži, to ga levitatis teže diže. Evo, na primjer, Darko Macan se već godinama uspješno bori protiv te zanimljive, ali podmukle bolesti.

Zoran je prosječno mršav mladac. Laka meta. Ponekad, ljeti, kad zaspe pored otvorenog prozora, probudi se na sasvim drugom kraju grada. Pidžamom zapne za antenu i tako lebdi. Izgled Zoranovog lica u trenucima takvih buđenja je neprocjenjiv. Pravi problem je silazak sa krova, dozivanje upravitelja zgrade zbog ključa od krovnih vrata i povratak kući preko pola grada u pidžami ili samo u gaćama i majici na kratke rukave. Ponekad ova bolest i nagradi neočekivanom pojavom, pogotovo kad ga *levitatis* uhvati u seksu s Lidijom pa oboje

počnu lebdjeti iznad kreveta i po stanu, vodeći tako slatku ljubav u zraku.

Kolikogod egzotično zvučala, kao i svaka druga bolest, Wellsova je prava gnjavaža. Zoran se već godinama navikava. I ne predaje se. I dalje većinu vremena predano radi na pričama i romanima, organizira radionice kreativnog pisanja za djecu, piše blog na engleskom za litvanski književni portal, radi u školi kao pedagog. Isto tako, većinu Wakefieldovih napada uspijeva savladati pravovremenim hvatanjem za stol ili ormar ili uličnu lampu ili nekog prijatelja, kolegu i najčešće Lidiju.

Zoran piše priču za prestižni SF natječaj. I samozadovoljno se smješka jer zna da ima pobjedničku priču. Zna tko je u žiriju i zna da će im materijal koji priprema i kojeg je skoro i završio sjesti kao poslovični šamar poslovičnoj budali. Zoran pripovijeda luckastu dovitljivost da Leonard Nimoy nije Leonard Nimoy već zaista Spok, pravi Vulkanac od zelene krvi i logičke misli, vanzemaljac koji je stigao na Zemlju sredinom šezdesetih. Spok nije znao kako nam prenijeti poruke univerzalnog mira, a da ga ne hospitaliziraju pa je uzeo alter ego mladog glumca i suptilnim se metodama infiltrirao u društvo Gena Roddenberryja. Bivajući već dovoljno blizak TV scenaristu, vulkanskom *mind meld* tehnikom prenio mu je ideju o znanstvenofantastičnoj seriji.

To je prvi put da Zoran piše duhovitu priču, a da se ne odmiče od svog već razrađenog stila. Posebno je ponosan na dijalog između Spoka prerušenog u Nimoya i mladog Roddenberryja u kojem Nimoy govori rečenice tipa – *Evo, ja ću glumiti Spoka. On je Vulkanac. Njih ćemo isfurati kao stamene, logikom tjerane moralne stupove koji će odsustvom emocija ukazivati na ljudsku impulzivnost. Uzmi još nekoliko različitih nacija na brod, ono, nekog Kineza. Obavezno crnkinju. To će bit povijesno. A ona budala će bit Kirk.*

Zoranu je jako smiješna rečenica *Ona budala će bit Kirk*. Kad ju je prvi put pročitao Lidiji toliko su se smijali da je smijeh prerastao u dodire, a dodiri u vođenje ljubavi na stropu.

Zoranova priča završava – *Spokojni Spok, star i umoran, gleda epizodu već četvrte spin-off serije i razmišlja kako je Zemlja još uvijek daleko od prvog kontakta, no njegov život ipak nije bio uzaludan jer nas je barem malo pripremio na oblik stvari koje dolaze*. Zoran jako voli način na koji je naslov žanrovskog klasika postao savršen kraj posljednje rečenice priče.

Klešujući završne dodire i mičući posljednje viškove, Zoran je jedne noći zaspao nad svojim iBookom. Vrlo brzo sve je krenulo levitirati i Zoran i računalo i još jedna kemijska i pola sendviča uskoro su se našli iznad susjednog kvarta. Kad se probudio, licem zalijepljen za

jednu od onih velikih "Ja volim nogomet" reklama što prekrivaju cijelu stranu zgrade, rukama je snažno zgrabio tkanje džambo plakata. *Levitatis interruptus*, obično kad se bolesnik probudi. Vatrogascima je trebalo dva sata da ga spuste na zemlju.

Zoran je te noći izgubio laptop. Odlaptopao je predaleko i pao na tendu balkona sisate netaalentirane starlete koja je za tu i mnoge druge priče koje je pronašla unutra, dobila nacionalnu književnu nagradu.

Zoran je bio tužan, ali od tog dana za svoj je laptop vezao sidro. Kapetane, moj kapetane.

GOSPODINA KRUMPIRKO JONES IDE U GRAD

Ovo je on za godinu dana i prije, ovo je njegovo putovanje kroz vrijeme, ovo je njegova kapsula, ovo su kauč i noć beskonačnih mora.

Ovo je on, gospodin Krumpirko Jones, ide u grad, silazi i zadržava suze. Ovo je on, Krumpirko, *Solanum tuberosum*, jer je odrastao na selu, na gomoljima i gljivama i snovima o ljubavi i borovima i jelama i krastama od padova. Ovo je on, pod imenom Jones jer ide inkognito, pljunut će svakog tko misli da ga poznaje i ponudi savjet i pogleda pronicljivo, jer ničiji mu savjet ne može pomoći niti pogled, nitko ga ne smiruje i nitko ga ne zanima. Bacat će bombe na terase i parkirališta, izvadit će ono što nikad nije vadio u javnosti, osim na jednom vjenčanju – ali to je bilo zbog votke – i zašarati pišalinom sve i svakoga. Zapalit će sklonište za životinje sa smiješkom, zaklati kravu tužnih očiju i nagurati krvavo sirovo meso u usta svakog vegetarijanca na putu. Ovo je on i ide u grad, nemojte se zafrkavati, ukrast će sve peticije sa štandova i baciti ih u smeće jer zna da postoje drugi svjetovi, samo gdje su? Nemojte lagati, reći će Jones, nemojte pričati gluposti da ste sretni jer takvo što ne postoji. Znaju to svi *Solanum tuberosum* dečki što žele blizinu i žene koje izluđuju pa ostanu same, a lijepe su lijepe tako lijepe.

Ovo je on, gospodin, rastrgan i pohotan pita se što je Bog učinio, porodio tisuće milijardi, dozvolio da tisuće milijardi budu ubijene, stvorio Iguazu vodopade, napravio ljude kao što je Cortes, napravio ljude kao što je Disney i prekrasnog kengura, tobolčara, sve što pliva u morima i nju, nadstvarnu, njemu što ide inkognito, sve ukovano vatrom i o svemu se odlučuje. Oprostite, gospodine Bog, ispituje gospodin, ali, pobogu, zašto ste toliko zli? Sve što ste trebali napraviti bilo je čudo, ali ne. Sina ste poslali u sigurnu smrt pa zašto bi onda bili nježniji prema meni, prema meni milost pokazali, misli si Krumpirko, u grad, u grad, u smrdljivi grad.

Ovo je on, ide siv i potrošen, spušta se i sjeća glasa žene s tko zna kojeg kata, žene što viče – Al smo se dotjerali! – upućeno tko zna kome i nije da mu je bilo važno kome jer ljeto je i svi prozori su otvoreni i sve što poželi može ući u sobe, muhe i mirisi, rijedak srh ili – Al smo se dotjerali! – i ona koja leži pored njega, gospodina, tope se u plahte već natopljene, u plahtama sjeme i dlake, znoj i onemoćalost i ona lijepa žalost nakon što se svrši, nakon što se sve slije i stanji i suzi, pa opet raširi, kao poslije fer bitke. Sjeća se i žuri jer njeno tijelo još uvijek tjera ovu staru krticu sa zvjezdanim nosom u dobar trk, još uvijek, nakon što ga je

jeo godinama, nakon što ga je stiskao uz namještaj, zadnja sjedala i umivaonike, trosjede i velike misne krevete, još uvijek, nakon što ga je izgubio, zajedno s njenim divnim umom i gležnjevima, njih, gležnjeve, valja posebno istaći.

Ovo je on, pogledajte taj hod, od njega ništa nije ostalo. Ni slika Kate Bush na desktopu, jer – Smeta me, smeta me! – plakao je gospodin, *Solanum tuberosum* plakao, a nalijepio ju je preko prozora u svijet baš zato jer liči na nju i baš kao da mu već sutranoc neće biti slabo od koliko jako liči na nju, ta pospana kantdama, britansko glazbeno blago, blažena među ženama, gleda ga i smeta ga, crnobijela kao kontrast kože kad su se sreli, gospodin i kejtbušolika, na krajuavnog ljeta, Jones bijel kao proverbijalni sir, ona u bikiniju, sretnom komadu tkanine, škura kao seljanka svježas vožnje na vrhu kola sa sijenom, proverbijalnih kola, naravno i cijeli svijet naopačke. Ovo je on, pješke hoda, a ona mu u nogama i bradavicama i glavi i vadi, kao onda jednom, kremu iz torbice, smoči kažiprst i, sjeća se gospodin, uskoro je razmazivala apsolut cvijeta naranče po njegovom jastuku i govorila – Evo, da ti jastuk miriše na mene, da me sanjaš. I još je rekla – No, pa nemoj sad plakati – a gospodin Jones pomisli – Nemaš ti pojma što si sad učinila i kako izgledaš dok mi mažeš jastuk svojim mirisom deset minuta prije odlaska. To je i milost i milostinja. Za deset minuta je otišla.

Za deset minuta njegovo putovanje kroz vrijeme je počelo i evo ga sad, ovo je on, za godinu dana i prije, nije ponio ni četkicu za zube ni hranu ni ekstra par čarapa u slučaju kiše. Njeni udovi bili su mu sve, a sad hoda i ne osjeća svoje, kao crni komet strmoglavljuje se u grad, sve koje tamo pronađe uhvatit će za ramena i protresti, pokazati im svoje bivše oči, nekad u skladu s okolinom, danas smežurani vulkani, koža starog krumpira, *Solanum tuberosum* koža, iznošena i ljuta. Ovo je on, gospodin Jones, Krumpirko Jones, ako tko pita, to je njegovo novo ime, ide u grad jer kod kuće je nemoguće, ide u grad jer možda je sretne, možda se predomislila, možda je sve što ima. Ovo je on za godinu dana i prije, ovo je njegova velika poema, ovo je njegovo putovanje kroz vrijeme. To je jedini način da se putuje.

ORHIDEJE

U dobi od dvadesetdevet, trenutku kad se odaje ili alkoholu ili selektivnim inhibitorima povlačenja serotonina ili obitelji, dobio sam dvanaest milijuna eura. Bez imalo vjere i po inerciji uplatio sam loto ili kako se već to zvalo i dobio, minus porez, iznos isprva apstraktan, a nakon dva mjeseca euforije, paranoje i povremenih izboja novih dimenzija pojma *zabava*, vrlo realan. Nakon kratkog praska u uzaludnost obuzdao sam glupost zahvaljujući prijatelju koji je u dobi od dvadesetdevet izabrao četvrti odabir, biti odvjetnik. I jednoj kratkoj, a onda uspješno zaliječenoj infekciji, ali o tome drugi put, vjerojatno nikad. Uostalom, čovjek može pošmrkati samo onoliko kokaina, popiti samo onoliko martinija i opslužiti samo onoliko majstorica ljubavi koliko može pošmrkati, popiti ili opslužiti.

Organizirali smo malu tvrtku, bejbisitericu svom tom silnom novcu. Zaposlio sam prijatelja pravnika i još jednu djevojku da se brinemo o financijskim plesovima od kojih je najviše ritma imalo ulaganje u dionice. Do kraja tridesetdruge, dvanaest milijuna postalo je pedeset. Napaljen na novac i prepunoglav za to, jednog sam jutra, na jahti gospodina Ibrahima, brodu s više metara nego vijaka, osjetio ujed gubitka dva milijuna dolara vezanog uz kašnjenje radova na obali Dubajja. U sjećanje mi je istog trenutka došla slika moje nekolikogodišnje djevojke iz devedesetih i mene, skupljamo lipe, otkotrljale su se ispod kreveta kad smo skidali hlače, samo da bi popili taj jebeni čaj i nije psotka jer tako smo ga stvarno zvali, jebeni čaj i bilo nam je smiješno. Dva milijuna *annuit* šarenih *coeptis* papira otkotrljalo se ispod još ne prostrtog emiratskog kreveta i za razliku od moje nekolikogodišnje djevojke iz devedesetih i mene, nije bilo smiješno. Slijedeća scena je telefonski poziv mom odvjetniku i rečenica – Kupi mi kuću na Ugljanu. Od tada nadalje jednostavno sam bio.

Povukao sam se iz svijeta upravnih odbora. Ostavio sam im svu brigu, a sebe podmazao s najviše od onog što prosječan radnik zove sigurnom egzistencijom. Sljedećih godina bio sam Bond James Bond, sve isto, samo bez petlji internacionalne intrige. Svijet mi nije bio dovoljan. Putovao sam iz male srednjojadranske baze u Zaporožje jer sam oduvijek htio vidjeti Dnjepar, u Hudsonov zaljev jer tamo je jedanjedini Sjever, u Korintskom sam tražio nepoznat Byronov grob, postoji li Kingov Derry, Maine, kakva su to svjetla Blackpoola pa Manchester, Tromsø, otoci Ducie, Henderson, Oeno i Pitcairn, Pomona otok u jezeru Manapouri, Veliki i Mali Diomed, pa Sapporo, onda Kyoto malo južnije pa Ulaanbaatar i moja neizbježna mongolska ljubavnica. Onda Goa, malo s plemenom Cree, malo u Berlinu i šest mjeseci u tipičnoj portugeš kućici iz koje se lijepo vidi Rio Tejo, evo, ulijeva se u

Atlantski. Čak sam jedno vrijeme živio u Ljubljani. Jedino u Afriku nisam nikad otišao, to me jednostavno nije zanimalo. Ali čovjek može putovati svijetom samo onoliko koliko može putovati svijetom.

Klatno se zanjihalo u potrebu za bivanjem na jednom mjestu i baš koliko treba jednostavnosti pa sam nekoliko godina mislio da želim biti ribar. S Ugljana odselio sam na Ravu i uz pomoć dobrog gospodina u roku nekoliko tjedana znao sve o hobotnicama, batoglavcima, velikim ribama, podmuklim gadovima. Svaki godinu, dvije, ganjao sam novestare dječje snove. Zagrizao sam u platna i bio slikar. Jedno sam prodao prijatelju odvjetniku, ostala sam poklonio. Bio sam planinar, ne baš slavno, došao sam do Mount Elberta da bi na Kleku stao na trulu granu i slomio nogu i kuk. Usporen sam čitao sve bibliomanski shrpljene knjige, pokorio sam Kunderu, Bellowa, Hessea, Ondaatjea i sve one hitove s prvih mjesta, sve te puste Pamuke, nemam pojma Houellebecqkullequeove i tužne tužne Murakamije. Ali čovjek može pročitati samo onoliko knjiga.

Bavio sam se maketama aviona, meditacijom – bezuspješno, napisao sam dva romana i dvije zbirke poezije koje nitko nije čitao, kompletirao sam sve diskografije, sve tv-serije koje su mi se imale sviđale, napravio sam šumsku kolibu od jasena, sam, s ovim rukama, pored Gerovčice, evo, ulijeva se u Čabranku, a kad sam se posljednji put vratio u Ulaanbataar živio sam s mojom neizbježnom mongolskom ljubavnicom u braku. Tundra je tih petšest godina bila toplo mjesto, no danas nemam sudsko dopuštenje vidjeti ni nju ni malog. Tko zna kako lijepo Batu danas crta. Nazvali smo ga tako po djedu.

A onda su došle orhideje i vrijeme se pretvorilo u mirišljivu mrlju. Krenuo sam s dvije vrste cattleya i unutar prve godine imao sam par grimiznih ljepotica. Ohrabren sam se bacio na hibride vrsta phalaenopsis i na vaniliju. Svaka vrsta ima na desetke podvrsta, ali nisam se zamarao narodnim i latinskim imenima. U mom vrtu svaka je stabljika nosila jedno od prezimena koje sam poznao prije izolacije, a svaki cvijet osobno ime. To se nije pokazalo karmički dobrim potezom. Jednoj dendrobium Ksantipi sjajno bijelog cvijeta nadodao sam odvjetnikovo prezime i dva dana nakon što sam mjesecima čekao da procvjeta izgrizli su je nametnici. Nije bilo tog nježnog pesticida koji bi je spasio.

Bio sam temeljit. Svakoj vrsti osigurao sam potrebne uvjete. Iz Australije su redovno stizali korijeni osmunda paprati, sam sam gulio svježu borovu koru, postavio sam velike prozore na jug kroz koje Sunce nikad nije izravno sjajilo, kad nije bilo prirodnog svjetla izmjerio sam im umjetnih tisućpetsto kandela, prskao sam ih destiliranom vodom, odvajao na posebne temperature, presađivao čim su pipci prevalili rub vaze i sve u svemu, osim pojedenog

advokata, imao sam vrlo uspješan nasad. Dok sam brinuo za mistične prijateljice i prijatelje, dok sam im prepričavao što sam našao na televiziji, dok sam ih samo šutke upijao ili se gubio u uzgajivačkim knjigama, nije me brinula ni samoća ni veliki rat što je parao svijet na nekoliko nejednakih dijelova ni to što moja bivša sad svjetska tvrtka proizvodi oružje koje ubija male Sunita ni smrt čiju su nam koštanu naljepnicu nalijepili prokleti mediji puni nerazumijevanja ni to što više nisam mogao u sjećanje prizvati njihova nomadska lica. Ona, ona je bila lijepa kao zimska predvečer u papučama, ta žena, nijedna joj nije do gležnja, ali čovjek može pamtiti lica samo onoliko koliko može. Jedino što me mučilo bila je moja sve vidljivija ćelavost.

Toga sam se grozio još otkako sam u osnovnoj školi čuo priču o cimeru mog starog koji je izgubio svu kosu kad je vruć nakon nogometa ušao pod hladan tuš. Kad se i to dogodilo, kad sam počeo izgledati kao Robert Picardo, onaj zanimljivi glumac što se proslavio ulogama različitih doktora, obrijao sam to malo kose na stražnjem dijelu lubanje. Do onda sam već imao dovoljno cvjetova mojih obitelji pa bi ih odsjekao posebnim namjenskim škarama i pričvrstio posebnim namjenskim ljepljivom na moju ćelavu glavu. Bile su to najbolje frizure koje sam ikad imao i uskoro sam naručivao već procvjetale primjerke. I bio sam baš kao Howard Hughes. U mraku svojih četrdesetih, na radiju bluz, njegova cvjetoglava kopija – ja, prepustila je svu kontrolu. Uskoro, posljednji put razgovarao sam s odvjetnikom. Jer istina je, čovjek može imati odvjetnika i osim sitno sa ženama iza stakala aerodromskih šaltera, više ni s kim nisam nikad razgovarao.

Jedne noći s jeseni na zimu požar je odgrizao veliki komad mog uzgajališta. Konstrukcije su gorjele do jutra. Sva ljubav i ljepota malih šarmera, ne toliko rijetkih koliko prekrasnih, nestala je u brzim umiranjima i to da su umrle brzo, kako već cvijeće umire kad ga dotakne vatra, bila mi je jedina utjeha u inače vrlo dobrom policom osiguranja pokrivenoj nezgodi. Podmetnuto ili ne, nije mi bilo važno. Spakirao sam odjeću i samo jednu biljku i napustio zgarište. Postojao je samo jedan cilj. No, do Mongolije nisam stigao jer sam odlučio nakratko skočiti do Nacionalnog botaničkog vrta u Singapuru, jedinog mjesta na svijetu, osim Kraljevskih vrtova u Kewu i onog ludog grada u Južnoj Americi, gdje se čovjek može u velikom stilu pozdraviti s orhidejama. Tu me zadržala, a nakon nekoliko mjeseci i potpuno zaustavila plućna bolest. Neka strana. Neka zaustavljajuća strana plućna bolest.

Posljednje dane proveo sam u vrtu bolnice u društvu boce kisika i drugog umirućeg bogataša koji je do najposljednjijeg daha mobitelom imitirao kontrolu nad carstvom. I onda se jedan petak dogodilo i u subotu u podne i trideset na prevrućem hindu groblju stavili su

me ispod i na grob mi posadili maćuhice.

RAINBOWING

I crtamo nas dvojica taj zid, tih dvadesetpet kvadrata ljeta, on i ja, prijatelj i prijatelj, zubotehničar i jebivjetar, nostalgičar i cinik, dvojica ranjenika sklona prenemaganju i razumijevanju, crtamo taj zid, tih dvadeset pet kvadrata potencijala i on crta nas i štogod da mu učinimo akrilitom i maštom zid nam vraća u lica i preslikava na tute, durmarše, kombinezone i na ta ista lica, lica dvojice.

Crtamo sveukupno šezdeset sati raštrkanih preko mjesec dana što i srpnju i kolovožu odgriza po pola i ne popuštamo, on i ja, svaki u svojoj nevolji jer za svakog je po jedna, dvojica protiv zida, sa zidom, ispod zida, navrh zida, zidu nikad kraja, dvadesetpet kvadrata zvuči malo, ali oslikaj ga ti kistovima za školu, istu onakvu u kakvu smo išli nas dvojica, svaki različitu i napuni ga tako da se ne vidi da te boli i stisnut ću ti ruku.

Kad smo bili mali, svaki mali u različito vrijeme, govorili su nam – Ne pij toliko vode, imat ćeš žabe u trbuhu. Ne laži, narast će ti nos. Ako se ne pereš, magareće uši. Ako budeš prostačio, sapunica na usta. Ne jedi naranče navečer, sanjat ćeš ružno. A onda smo odrasli, sapunica i nosina su izostali, snovi ko snovi, magareće uši – bez komentara. No, žabe su se pojavile. Negdje oko tridesete. Nemirne i glasne. Zato crtamo i crtamo kao da nam život o tome ovisi i ovisi i boja nam zatače i sve se greške, kad se osuše, premažu bijelom, jer i bijela je boja, obadvojica to znamo. Vodozemci galame, mi premazujemo i svaki je detalj novi Praksiten za ironičnu radost u koju smo tako naivno odrasli. Crtamo, a oko nas bebe ose i bebe muhe i pokoji suicidalni stršljen i sve što ljeto ima u rukavu, sve to oko nas dvojice i staklenki boje u obojanim rukama i bebe misli koje stišću i guraju, vođene vještim babicama, svakom njegove bebe brige i svatko roditelj svojoj samoći. Crtamo, on i ja, filozof i piskaralo, djevica i lav, a mural raste iz sata u sat, iz dana u dan, crno bijele fotografije na vjetru, avioni od papira, na stotine eskadrila malogramskih Fokker Wolfova, cvijeće i spermiji, spermiji, spermiji, na stotine, kao što smo i nas dvojica nekad bili, svaki različit, i herčevi, trefovi, kope, baštoni, praporci, dobošari, uspavani mjesec i Pink Floyd krava Lullubelle Treća.

Tko će razumjeti sve motive i reference u ovom mozaiku bez kontrole, pitamo se na minutu pa zaboravljamo jer bol je svrab, a svrab ne pita za široka znanja pa je gulimo, mater svrabljivu, iz pinela u Boba Rocka i King Konga, trnovite puzavice i astmatičnog Darth Vadera. Iz kistova kao produženih ruku izlaze Serge Gainsbourg i njegova muza Jane,

uspavani kit koji se pretvara u avion koji se pretvara u pohotnu neman i slični smo, liverpoolska četvorka, beskonačni valovi ženske kose, na stotine lica, svako različito, skriveni demoni, očite naočite ljepotice, citati Led Zeppelina, spermiji i cvijeće, cvijeće, cvijeće, na stotine vrsta, a svaka od njih u duši je ljiljan.

Iz psihoterapijskih čarobnih štapića oživljavaju Gospođice iz Avignona, gigantske šibice i suhe ljudske kičme, Leonard Cohen se rađa iz napuklog jajeta i mozgovi, mozgovi, mozgovi, a svaki samo na jedno misli. Slikamo dok ima danjeg svijetla, bole nas oker ruke i po kiši, nema stajanja, komunističke grbove, disko kugle, tužnog Mickey Mousea s harmonikom u rukama, Mickey Mousea kojem nije dobro i nije mu dobro nikako, gromove, dimnjake, Franju Tuđmana iz čijeg dugog penisa raste kita cvijeća što nasmijava susjede, a pored nas tutnje srne, smućaju se lasice, riju krtice, prolaze oblaci i šetači i ljeto prolazi, ne vratilo se nikad više ovakvo.

Crtamo crijeva, lotuse u očima, šerifske zvijezde prikovane na голу kožu, lažne mape na kojima je Lovran otok u Karinskom moru, a Poljska graniči s Opuzenom, giljotine i rastere i žene, žene, žene, na stotine njih, svaka različita, zmijske, lamije, vampirice, zavodnice, gole, polugole, goluzdrave, s podignutim stražnjicama i grudima, grudima, grudima, na njih stotine, suspregnute, skrivene, ponuđene, male, pune soka, grudima na vratu od gitare, grudima spojene na struju, grudima na grudima i grudima u haljini anđela što hoda po zemlji, hoda među nama, za svakog od nas po jedna, različita, jer za svakog je po jedna.

Malo odspavamo, malo više otpijemo, on i ja, svaki iz svoje čaše, svaki u svom polupraznom krevetu i onda opet natrag na zid, svaki u svojoj brzini. Gledam ga, sjeda u plastičnu stolicu na dva metra od dvadesetpet kvadrata u nastajanju, promatra svoj rad, divi se, skromno pretjerujući u samoanalizi, ovako s naočalama i drvenom drškom kista među zubima izgleda kao doktor Gonzo i vidljivi dio horizonta, ali zato svaki centimetar, inč i nokat zida, pune se i strahom i prijezirom.

Onda progovara, zastajkujući, kao uvijek kad mu se misao tek porađa, kaže, niti će more oslaniti rijeku niti će rijeka oslatkiti more, to je takva situacija, bez posljedica, bez rješenja, samo situacija jer sve delte su uvijek bočate. Gledam ga i znam da laže jer lagati se mora, racionalizira i traži izlaz iz tunela za svaku nepoznanicu u jednadžbi koju nikako ne može ostaviti iza sebe, jednadžbi s jednim konačnim samotnim rješenjem, jednadžbi koja se nakon četiri godine tanga, valcera i *slowfoxa* srušila na matematičara kao krov na vatrogasca, jednadžbi zbog koje sad putuje pedesetak kilometara kad god stigne u ovaj šumoviti kotar gdje se cjelodnevno bojanje zove odmor, gdje je pokušaj pročišćenja, gdje je zid.

Gledam ga i pitam se mogu li mu pomoći, ovakav, isti kao i on, samo različit, nešto mlađi i ništa zato više pametniji, omamljen daljinom i neizvjesnošću, zaustavljen na bezobraznoj točki autoputa gdje se sve naplatne kućice ovog svijeta sjate na jednu hrpu da bi naplatile sve što je potrebno naplatiti, a nije da se do sad nismo navozili. Zato crtamo jer si ne možemo pomoći, rušimo rekorde manjih zemalja, kapljemo fasadnu boju po mravima i paucima, brišemo sasušeni njok farbe u krpu i opet crtamo i crtamo, on i ja, tiho pjevušeći, zidu pjevušeći, krivo pjevušeći, ali tko čuje.

Postoje mjesta u Perzijskom zaljevu gdje posebni brodovi srču dno i u širokim ga monokromnim dugama prebacuju na drugo mjesto, mjesto budućih umjetnih otoka, svaki otok različit i taj tehnološki mirakul zovu *rainbowing* pa se pitamo kako to prevesti, naš slavenski jezik je mali i nije da se ne može, ali ništa ne puni usta kao *rainbowing*, jer to nije samo visoki luk morskog pijeska, to nije samo vrhunac inženjeringa, bogomdana materija za dokumentarac i sugestivnog naratora topljivog u tankim tv zvučnicima. To je riječ za trenutak, riječ za dan, dana riječ, fina *et* ukusna distrakcija, pijesak u oči ksenomorfu što nam tuče u grudima, obadvojici, svakom različit, i hoće van.

I emiratski pijesak i blebetanje i zid, blaženi zid, sve puniji, sve veći, sve je to za zabaviti demonu, nek se smije, kad se smije ne grize, nek zaspe, kad je budan nije dobro. On i ja, ja i on, dvije dadilje mračnim močvarama, svaki različitoj, crtamo na deset kilometara s preponama, štafeta sad kod mene, sad kod njega pa opet kod mene i tako sve do kraja vremena ili barem zida kad će ostati samo *rainbowing*, topla mjesta nedavne prošlosti, spomenik ljepoti i ljepoti izgubljenoj.

Ovo je ljubavni život Atile Huna, kaže on pa doda još šest, sedam, osam crnih oblaka na glatku fasadu ljetne freske. Ovo je tema za tužnu djecu, Žavaneza, pun Jupiter večeras, pristajanje na manje, kažem ja, pa naslikam bebu sovu. Ovo je Ali protiv Foremana u Kinshasi, kaže on, gledam mu u ruke pa u svoje, dronjci od boksačkih rukavica, koga ćemo mi pobijediti, ovakvi, on i ja, dvojica, koga osim zida, samo zid može podnijeti ovoliko čežnje.

Dvadesetpet kvadrata nevidljivih s Mjeseca i on i ja, podrška i podrška, glazbenik i teoretičar, teoretičar i paranoik, dvojica trejsera, sklona prenapuhivanju i podlijeganju, dugarimo i drugarimo, pod nama željeznički pragovi i trava, iza nas brda i kokošinjci, dvorišta i bebe jastrebi, a ispred nas zid, sveti se ime njegovo, sve manji, tako mali, manji i od nas dvojice i on i ja manji od strune. Jer svijet pamti zidove.

GOSPOĐA MOND ILI FONT

Kakav to stroj sanjaš, Spavalina? Aparatus za bezopasno ljubljenje pčela. Jastučić lijevo, tu ide ljudski poljubac, jastučić desno, neusporedivo manji, jastučićić, dakle, tu idu pčelinje usne, a u sredini slaba struja i sva mehanička čuda. Spavalina pusne lijevo, sva mehanička čuda prenesu poljubac desno i rezultat je uskoro i lijevo i desno i gore i dolje i posvukud medoskoci i med slađi od meda teče joj iz uha dok sanja.

Većina ljudi živi u svijetu boli. Evo, na primjer, Spavalina. Ona ima pravo ime skriveno na osobnoj, madeže koje još nitko nije vidio, žarulju koja ne izgleda kao žarulja, osvježivač prostora koji ne izgleda kao osvježivač prostora i kako plastični predmet rafinira tišinu, to bi Spavalina mogla gledati satima.

Probudi se, sanjalice, stiže susjeda s čajem od koprive i koprenim havelokom, a s njom i miris jorgovana, taj tek zbunjuje mnoge. Susjeda se, po svom posljednjem mužu, preziva Mond, a Spavalina ju je prekrstila u gospođu Žmižmond jer je takva. Gospođa Mond je dobar slušač, tek rijetko ponekad zadrijema dok joj se govori. Mirisima iz kuhinje pretvara Spavalinu u malog detektiva, od čega li je danas varivo, a ponekad se predstavi kao gospođa Font, sve ovisno o tijelu domaćina. Probudi se, stiže doručak, stiže gospođa Mond ili Font ili ponekad Savić, Anđeo, nema sumnje.

Gospođa Mond kaže:

- Većina ljudi živi u svijetu boli ili ima veliku rupu tamo gdje im je srce nekad bilo. Uzmi čaja. Dobro ti jutro.

A Spavalina njoj kaže:

- Fali mi.

Koža na njenom licu šuti. Osvježivač prostora koji ne izgleda kao osvježivač prostora ju imitira i isto tako ništa ne govori.

Susjeda kaže:

- Ne znam hoće li ti to pomoći, ali gospodin Mond i ja smo bili kao prst i nokat. Znao mi je recitirati "Sve te vodilo k meni" od Arsena Dedića. Posebno sam voljela stih o istim piscima i

istim pločama. Cijeli moj život bio je zaražen tim čovjekom. A vidi me sad! – kaže i otvara i zatvara šaku. Svaki put kad bi je otvorila, nova pčela napustila bi dlan.

– Znam ja što znači *fali mi*, Spavalina. Kad ti netko nedostaje, to je kao... Jesi li ikad vozila noću po autoputu i ugasila svjetla? Ona odmahuje, pogled joj dalek i pseći i svi su unutra, u Spavalininim jezerima, od bolesnog djeteta u Skopju do ustrijeljenog karibua odmah izvan Yellowknifea i još pokoja tuga.

– Osjećaj je zastrašujuć – nastavlja gospođa Mond ili Font ili katkad Crnković. – Iz brzog svijeta brze ceste u drugi svijet, odjednom, a ti juriš kroz noć kao tiha utvara. Vožnja s ugašenim svjetlima, strašna stvar. Dakako, treba razmišljati o sigurnosnim mjerama.

Spavalina gleda u pod, čaj joj na usnama, pčela joj miriše vrat i sve takvo. Digne glavu i:

– Fali mi. Izgleda da se i ja vozim u mraku.

– Spavalice, ne zaboravi ove dane i u što su se pretvorili, ne zaboravi niti jedan dan jer sad plešeš kao kuglica za fliper, čašćena udarcima sa svih strana i ples je jedini zanat koji se od tebe traži.

– Ali, gospođo Žmižmond, kako plesati kad me sve pjesme podsjećaju na njega?

Gospođa Mond ili Font ili Savić ili Palunko ili ponekad Abramović uhvati Spavalinu za ruku, parket kvrcne, kaže:

– Samo pleši. Vрати svijetu ljepotu od koje te je satkao.

Kad se Spavalina probudila, grlo joj je gorjelo. Vrata od susjednog stana bila su otvorena. Susjeda je vadila vrećice čaja iz bukove kutije.

Spavalina kaže:

– Sanjala sam vas.

Gospođa Mond ili Font kaže:

– Znam.

GOSPOĐA JAGODA

U dvorištu Doma za starije i nemoćne osobe, kao i svaki suhi dan između travnja i listopada, sjedila je gospođa Jagoda. Ispod stabla gingka je sjedila. Zimzelena osmosmjerka krošanja preko puta ustanove služila joj je kao meditacijska svijeća. Mislima negdje. Potpuno drugdje. Nije primijetila kako joj se u torbu zavukao mali gušter. Kao neometani lopov, u dva, tri reptilska trzaja, nestao je u njenom cekeru.

Gospođa Jagoda je sa sedamdesetdevet godina na koži i isto toliko u kostima bila neosporno stara, no ne i nemoćna. Njena moć prisjećanja bila je kao NASA-in procesor i nije bilo tog slatkog ili oporog detalja koji nije mogla prizvati iz memorije u hlad staračkog parka.

Svaki dan u isto vrijeme, neka to bude u četrnaest sati, medicinska sestra donosila joj je dvije tablete; jednu s okusom lubenice, drugu s okusom kemijskog laboratorija Grünenthal, Zweifaller Strasse stodvanaest, Stolberg, Njemačka. Ponekad sestra Dunja, na praznike i nedjelje sestre Borjanka ili Mariza, no najčešće je to bila sestra Katica. Evo je i sad, šuška klompama po engleskoj tratini, nosi prozirnu neetiketiranu bočicu i staklenu čašu vode.

O, pa to je moja Jagodica Bobica! Sunčate se, ha?

Sunčam, šta ću! Bolje da se sunčam ovdje u hladu nego u TV sobi. Otkako se rat vratio u Europu, svi samo vijesti gledaju. Ne mogu ja to. Ja bih samo uživala do kraja.

Hajde, hajde, neće rat ovdje kod nas.

To ćemo još vidjeti, Katice. To ćemo još vidjeti. A, znaš... A meni je drago da mogu tebe opet vidjeti.

Joj, gospođo Jagoda, i meni je drago kad vas vidim. Uvijek ste mirna i spokojna tu u vrtu. Jutros sam morala vezati jednu našu stanarku. Vi ste meni ko odmor.

To je sigurno bila stara Gaćeša. Znaš, Katice, ona ti i dalje misli da je mlada... Da je glumica u sapunicama. Jede svoju kosu. Ma daj, joj, šta ti je bolest!

Medicinska sestra pruži medicinski obrok. Dva oblutka po dnu potoka su dvije tablete niz grlo i razgovor se nastavlja. A jedan dan te tablete će je uhvatiti za kosu i baciti s kreveta, prvo u šestomjesečnu komu, a onda i u zemljani grob. Ona im još uvijek bježi, bježi im već

mjesecima, ali zna da će je uhvatiti. Sva njena znanja iz života i sav novac ulupan u tračnice, ceste, šumske puteve i telefonske razgovore neće je spasiti. Na kraju će je uhvatiti.

Njena iskrena uvjeravanja, njene iskrene velike oči, dobre namjere koje bi popločile stostrukoprofilni autoput do pakla i ostalih nizina što se pružaju iza njegovih peći užarenih, neće značiti ništa. Na kraju sva skrovišta izgledaju isto, svako sjećanje novi je krtičnjak, svako jutro ima novu kartu. Na kraju će je uhvatiti.

I uhvatit će je. To je jedino sigurno.

Što je jedino sigurno, Katice? Što, gospođo Jagoda?

Rekla si *to je jedino sigurno*.

Ništa nisam rekla. Vam se učinilo, ha? Niste mi rekla u kakvim mislima sam vas prekinula.

Ti mene nikad ne prekidaš u ničemu. Ja ti lutam. Tu unutra.

Evo, majke sam se svoje pokojne sjetila. Majke? Niste mi nikad o njoj pričala.

Ti me nekad podsjećaš na nju, Katice. Da, da. Pogotovo kad imaš ovako kratku kosu ko sad. Bolje ti je ovako. Malo me na pokojnu Annie Lennox podsjećaš.

Ozbiljno? Ma dajte, gospođo Jagoda, pa to je kompliment.

Annie je bila prekrasna žena. Hvala vam.

Tako ti je moja majka izgledala u osamdesetima. Još se u plavo farbala. Jel se ti farbaš, Katice?

A, ne... Ja sam prirodna plavuša. Htjela sam promijeniti boju kose jer me muž neko vrijeme zafrkavao da sam klišej, medicinska sestra plavuša. Al predomislila sam se. Ne patim vam ja od tih nekih... Moda.

Vidim ja to. Ti si skromna ženska. Di bi ja bez tebe u ovom cirkusu?

Hajde, hajde. I druge sestre ovdje su u redu. I šta ste o majci svojoj razmišljala?

Moja majka ti nikad nije upoznala svoju majku. Navodno je radila pitu od mesa za u nesvjest past. Razvikana pita. Svi su je hvalili. I njen osjećaj za ritam. I padavicu.

Padavicu?

Ma da, pravu padavicu. Epilepsiju. Ali nitko to nije naslijedio. Je se to nasljeđuje, Katice, ti to znaš, ti si od medicine?

Ne znam vam sad odgovoriti na to pitanje, ali, evo, obećavam vam, ćemo pitati doktora.

Ta majka moje majke... Ima jedna fotografija. Nosila je kleopatricu, znaš, Katice, onu... Bop frizuru! Prva u selu. Koliko hrabrosti je u ono vrijeme trebalo za to. Ko neki... Prkos, znaš?

Hmm. A vašu majku ste dobro poznavali?

Ma da, to je... Normalna stvar. Mislim, odselila sam se ja od njih kad sam se prvi put udala, ali u istom gradu smo živjele. Moja majka pokojna. Nikad nije prstom lualicom odabirala mjesta na karti svijeta, zamišljene odlaske u stvarne gradove. To je ponekad smiješan način putovanja, znaš, Katice?

Pa bolje je putovati za stvarno.

Je. Ovako, kad se igraš prstom po karti ili globusu, prst sudbine zna pasti na neke jadne, ionako jedva nikle afričke nasade pa uništi trud i nade cijelog jednog sela. Nekad zakači visoku zgradu u downtown Chicagu ili Detroitu, pa ga proglase teroristom, a nekad pljusne u more oko Svalbarda pa poplavi od hladnoće i prije nego što izađe iz kuće.

Smiješni ste, Jagoda.

Ah. Pikanje po karti i nije neko zanimanje. Osim ako nisi profesor zemljopisa.

A jeste vi putovali, gospođo Jagoda? Ha, u svoje vrijeme?

Neki ljudi više vole biti na jednom mjestu, neki ne mogu biti na jednom mjestu ni pet minuta. Ja sam ti negdje u sredini. Voljela sam putovati. Jesam. Bila sam u par zemalja, imala sam tu sreću. Sa oba dva muža pokojna. Prag sam jako voljela. Tamo sam se osjećala kao doma. A ti, Katice... Je li tvoja guza vidjela puta?

Pa... onako. Puno sam po Italiji putovala, zbog posla. Kad sam mlađa bila. I bila sam u Americi jednom. Milwaukee. Kod rodbine od mog muža. Zašto, šta ste i vi bili u Americi?

Pa da. Šta ja nisam tebi, Katice, nikad pričala kako smo ja i moj drugi pokojni muž bili kod Opre?

Molim?

Kod Opre Winfrey. Dvjetisućidesete. Sjećam se kao da je jučer bilo.

Vi ste bili kod Opre? U emisiji? Stvarno? Ne zafrkavate me? Katice... Ti si dobra ženska. Ja dobrim ljudima nikad nisam lagala. Nekad sam morala prešutjeti, ali izravno lagati...

Ljudima u lice... Preslaba sam ja za to.

O, bože! Pa, moram priznati da bi takvu priču zapamtila! Nikad nisam upoznala nekog ko je bio na Opri. Jedna moja kolegica, još dok sam radila u Kliničkom, je zapalila svijeću kad je Oprah umrla. Jako ju je voljela. Čak joj je i slala mejlove, ali nikad ništa nije bilo od toga. Ali vi... Vi imate pravu priču, ha?

Najpraviju, draga moja. Očeš je čut? Sva sam se...

Da, sva si se u uho pretvorila. Ko Veliki Nagus, pogledaj ga.

Gospođa Jagoda zamahne glavom prema gospodinu Simiću, još jednom stanovniku Doma za starije i nemoćne osobe. Bivši profesionalni sportaš, sad smežurani pradjed povećih i obješenih ušnih resica, uživao je u hladu sunčanog dana u drugom kutu dvorišta. Na isti dan kad i gospodin Simić, rođena je J. K. Rowling. Na isti dan kad i gospodin Simić, umrijet će i J. K. Rowling. Točnije, točno dva dana nakon što mali gušter izađe iz torbe gospođe Jagode.

Sve ga ženske iz našeg krila zovu Dida Slon, ali ja ga zovem Veliki Nagus. Sretan je. Jučer su mu bili u posjeti nakon ohoho vremena. Katice, ja... Malo pravih prijateljica imam ovdje. Teško se sprijateljiti u ovim godinama. Da nema tebe...

Hajde, hajde, to mi svaki drugi dan kažete. Ispričajte mi kako je bilo kad ste bili kod Opre.

Da. Nije to toliko neobična priča. Moj pokojni muž mi onda još nije bio muž. Bili smo... Ljubavnici. Tako lijepa riječ, a tako ružno znači kod nas. Mi smo ti se skrivali, to je bilo... Joj, Katice, nikad ti to ne bi poželjela. Moj prvi muž bio je pod zemljom tek godinu i pol. U malim mjestima ti je to... I jedan dan mom ljubavniku dopizdi skrivanje i on ti napiše pismo Opri, bog joj dušu i njoj i njemu. Sve je bilo dogovoreno u dva dana. A išla sam, šta sam mogla, to je bio jedini način da se nešto promijeni. Lukavac je on bio. Jesam ti pričala da je on kao mali zajedno sa sestrčinom pronašao kostur cijelog dinosaura?

Jeste, sjećam se. Bila sam ja na nalazištu sa školom na ekskurziji. A u Ameriku ste putovali

avionom?

To je bilo prvi put da putujem avionom. Sjećam se, nemoj se smijati, napuhala me neka hrana i prdjelo mi se cijelo vrijeme pa sam se bojala zaspiti. Tko zna šta bi to bilo da sam zaspala. Jel ljudi prde kad zaspu, ha, ti to znaš, Katice, ti si od medicine?

Ne znam vam ja to al ćemo pitati doktora. A nitko ne prdi u sobi kod vas kad zaspate?

A ko, draga moja? Beta Cipeleta i Johana Francikova? One uvijek zaspu poslije mene. Možda treba pitati Velikog Nagusa tamo... I one iz muških soba. Sve mi se čini da tamo ima noćnih rafala. Vidiš kako je lako odlutati?

Nema veze. Samo nastavite.

Oprah je bila jako draga ženska. Sreli smo je samo na kratko, na pola minute prije emisije. Cijelo vrijeme je za nas, a i za druge goste, bilo je još parova iz Litve, iz Lesota, sa nekog malog otočića u Južnom Pacifiku, tko zna gdje, bio zadužen jedan veliki crnac, producent, tako nam se predstavio. On ti nas je dočekaio, vodio kroz kompleks, na šminku, sve to. Možeš zamisliti, Katice, koja je to tvornica cijela iza Opre! Sto ljudi! Jako smo bili nervozni. Al moj pokojni muž, on je... On me uvijek znao smiriti. Ma svejedno mi je bilo jako napeto kad je Oprah izletila na scenu i kad je krenula ona muzika i pljesak. A mi smo bili prvi gosti. Sjećam se, noge su mi zaklecale kad je Oprah rekla – Dobrodošli u emisiju o ljubavnicima iz malih naroda.

To je bila tema?

Da. To je bila tema. Nakon silnih godina i meni zvuči kao da se nije dogodilo. A možda i nije. Ali to je bila tema. Ljubavnici iz malih naroda. Ko će te Amerikance razumijeti? A onda... Onda su pustili kratki prilog o nama dvoje. Nije to bilo lako razdoblje, pa nije ni prilog bio lagan. Neke ženske u publici su plakale, pola njih. A onda se digla crnkinja i pitala, sva puna empatije, bogati, Katice, suze su joj bile u očima, prekrasna crnkinja, ko žena od doktora Huxtablea, kako se zvala, Claire?

Claire Huxtable.

E. Digne se ona, dobije mikrofoni i pita – Kako ste preživjeli sve to? Nismo, kažem ja njoj, a moj pokojni muž se glasno nasmije na to i kako se nasmijao tako su mu dva šišmiša izletjela iz usta i razbježala se po studiju. Preplašena zbunjena živina, posvukud ih je bilo, zabijali su se u reflektore i u publiku, ma totalna vriska je nastala i kaos!

Gospođo Jagoda?

Producenti su popizdili, draga moja, popizdili, a onaj gospodin, crnac šta je bio zadužen za nas, sav mokar od znoja, poderao nam je propusnice i vikao – Vratite se otkud ste došli, Slaveni bezobrazni, pa tamo strašite djecu! Kako se crnac derao na nas, tako se moj muž pokojni derao na njega – Mi još uvijek vjerujemo u ljubav i zato jebite se svi! Nitko, pa čak ni Oprah, za koju smo oduvijek dijelili respekt, nije vjerovao da stvarno nismo. Mi nismo ništa preživjeli.

Ma vi mene zafrkavate. Ja vam to ništa sad ne vjerujem. Ne moraš. Ne moraš. Ali tako je bilo. Imaš dinje, Katice?

Nemaš? Šteta. Kad sam bila mala mislila sam da postoji samo jedna vrsta smrti, a poslije sam naučila da se može umrijeti od osjećaja i ostati živ.

No, dobro, al poslije ste se oženili?

Jesmo, Katice. Poslije je sve bilo dobro. Al više nismo smjeli u Ameriku.

Gospođa Jagoda i sestra Katica taj dan razgovarale su još dva sata, druge dane još dva mjeseca, a onda su koma i kraj obrisale staricu. No, ne tugujte! Gospođa Jagoda otišla je na sretno mjesto. Mjesto gdje se spajaju davno razvrgnuti parovi. Udovci i udovice, iščupani silom. Jednom urasli jedni u druge pa puni razvalina od odvajanja i na kraju, ponovno zajedno. Ljubavi što daju na voće. Ostavljeni sami na milost sjećanjima i bolnim guranjima naprijed, pa onda nagrađeni za čekanje. Gdje se Paul opet zagrlio s Lindom, Yoko s Johnom, Josipa sa Karlom, tamo je gospođa Jagoda pronašla svog strašitelja američke TV nacije i više ga nije puštala. Držala ga je čvrsto jer je znala—

Sve je krhko i sve se može rasprhnuti kao keks.

A gušter? Ako je bio unutra možda minutu.

Enver Krivac

Rođen 1976. u Ravnoj Gori, Gorski Kotar. Prozaik, strip autor, ilustrator, skladatelj i producent, edukator, multimedijalni umjetnik. Autor je dva kolaboracijska romana, jednog romana, jedne zbirke kratkih proznih tekstova i dva strip-albuma. Objavljivao je kratke priče u brojnim književnim časopisima i na književnim portalima. Urednik je nekoliko proznih i poetskih izdanja. Na Filozofskom fakultetu u Rijeci apsolvirao je hrvatski jezik i književnost. Više puta je nastupao na Festivalu europske kratke priče i međunarodnom festivalu LitLink. Član dugogodišnje neformalne književne skupine Ri-Lit iz Rijeke. Od 2016. surađuje sa Centrom za kreativno pisanje iz Zagreba kao voditelj radionica kreativnog pisanja u Rijeci. Kao skladatelj i izvođač surađuje s riječkim umjetničkim organizacijama Krila, PoMoDoRi i Kabinet suvremenog plesa. Djeluje kao producent i koautor u dugogodišnjem glazbenom kolektivu Japanski Premijeri. Pod pseudonimom JPTV autor je brojnih videa za Japanske Premijere i druge izvođače.

Dobitnik je nacionalne nagrade Prozak 2011. za zbirku kratkih priča *Ništa za pisati kući o*. Ista knjiga našla se u najužem izboru za Europsku nagradu za književnost 2015. Dobitnik je lokalne nagrade za spekulativnu fikciju Artefakt 2012. za roman *Ulica Helen Keller*.

Objavio: *Piknik* (roman, koautorstvo s Alenom Kapidžićem, 1999), *Smeće* (roman, koautorstvo s Alenom Kapidžićem i Mišom Novkovićem, 2005), *Priče iz Ž+K!* (strip album, 2007), *Ulica Helen Keller* (roman, 2010), *Ništa za pisati kući o* (priče, 2012), *Let iznad orlovog gnijezda* (strip album, 2017).

Biblioteka elektroRI

knjiga 9

Enver Krivac

NIŠTA ZA PISATI KUĆI O

© 2019 Enver Krivac

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2019

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

© Elena Kovaleva / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-653-9 (HTML)

ISBN 978-953-345-654-6 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-655-3 (PDF)

ISBN 978-953-345-656-0 (MOBI)

Prvo izdanje

Algoritam, Zagreb, 2013.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Rijeke i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

